

Crna Gora
Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma

INFORMACIJA
O REALIZACIJI PLANA PRIPREME
LJETNJE TURISTIČKE SEZONE 2022. GODINE

Podgorica, decembar 2022. godine

S A D R Ź A J

Uvod.....	3
1. Realizacija Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine	4
2. Statistički pokazatelji ostvarenog turističkog prometa (kolektivni smještaj).....	5
2.1. Turistički promet u periodu januar – septembar 2022 .godine.....	5
2.1.1. Turistički promet – domaći i strani turisti	5
2.1.2. Turistički promet – noćenja, po mjesecima	6
2.1.3. Ino – promet (strani turisti)	8
2.1.4. Turistički promet (noćenja), po regionima	10
2.1.5. Turistički promet (noćenja), po opštinama	10
2.2. Turistički promet u periodu prije i tokom glavne ljetnje turističke sezone	11
3. Realizacija Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine, na nivou institucija	12
3.1. Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma.....	12
3.2. Nacionalna turistička organizacija Crne Gore.....	19
3.3. Privredna komora Crne Gore.....	20
3.4. Zavod za zapošljavanje Crne Gore.....	20
3.5. Ministarstvo kapitalnih investicija.....	21
3.6. Uprava za saobraćaj.....	22
3.7. Aerodromi Crne Gore	22
3.8. JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“.....	24
3.9. Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić.....	25
3.10. CEDIS.....	25
3.11. Ministarstvo unutrašnjih poslova.....	26
3.12. Uprava policije.....	26
3.13. Ministarstvo zdravlja – Institut za javno zdravlje Crne Gore.....	27
3.14. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.....	27
3.15. JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore.....	28
3.16. JP za nacionalne parkove Crne Gore.....	29
3.17. Skijališta Crne Gore d.o.o.....	32
3.18. Uprava za inspekcijske poslove.....	32
4. Realizacija Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine na nivou lokalnih uprava.....	33
4.1. Primorski region (Ulcinj, Bar, Budva, Tivat, Kotor i Herceg Novi).....	33
4.2. Centralni region (Glavni grad Podgorica, Zeta, Tuzi, Prijestonica Cetinje, Nikšić i Danilovgrad).....	39
4.3. Sjeverni region (Kolašin, Žabljak, Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja, Berane, Plužine, Rožaje, Plav, Gusinje, Petnjica, Andrijevica i Šavnik).....	43
5. Zaključna razmatranja.....	49

UVOD

Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 31. marta tekuće godine, usvojila je *Plan pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine (Plan)* i zadužila nadležne subjekte - nosioce aktivnosti da, u utvrđenim rokovima realizuju iste i o stepenu njihove realizacije informišu Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma (Ministarstvo / MERT).

Na osnovu dostavljenih izvještaja, Ministarstvo (Direktorat za razvojne politike u turizmu), izradilo je Informaciju kojom se daje prikaz realizacije planiranih aktivnosti po nosiocima sa ciljem sagledavanja uspješnosti pripreme sezone, kao i rezultata njenog odvijanja.

Shodno izvještajima, dostavljenim od strane nadležnih institucija i opština, o stepenu realizacije aktivnosti koje su definisane Planom u odnosu na zadate rokove, iste se razvrstavaju u tri grupe:

- *realizovane aktivnosti* – sprovedene u roku;
- nerealizovane aktivnosti – realizacija nije počela ili kasni i
- – realizacija u pripremnoj/početnoj fazi.

Informacija sadrži i pokazatelje turističkog prometa u kolektivnom smještaju, i to:

- broj turista i noćenja, za period januar – septembar 2022. godine,
- turistički promet za periode prije, tokom i nakon ljetnje sezone,
- analizu emitivnih tržišta sa kojih je ostvarena najbolja posjećenost.

Takođe, prikazani su i finansijski efekti od turizma za prva tri kvartala o.g., koje je objavila Centralna banka Crne Gore, a odnose se na platni promet sa inostranstvom, odnosno prihode ostvarene od ino-turizma.

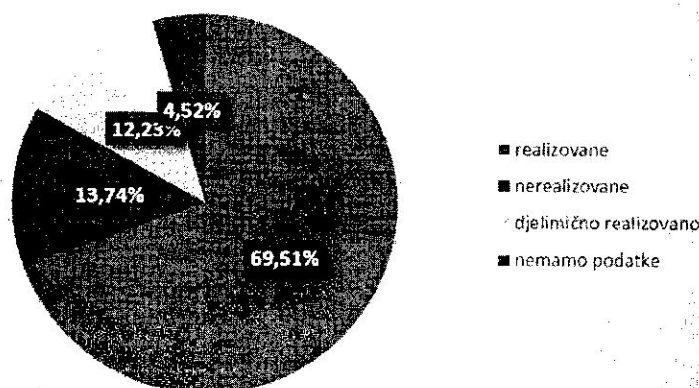
1. REALIZACIJA PLANA PRIPREME LIJETNJE TURISTIČKE SEZONE 2022. GODINE

Kako je prikazano na Grafiku 1, od ukupno 597 aktivnosti definisanih Planom pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine:

- realizovano je 69,51%,(415 aktivnosti);
- nerealizovano 13,74%, (82 aktivnosti);
- nema podataka za 4,52% (27 aktivnosti).

Grafik 1

Stepen realizacije aktivnosti

U tabelarnom pregledu u nastavku, prikazan je stepen realizacije svih aktivnosti u okviru Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine, sa aspekta nosioca obaveza za njihovu implementaciju.

Stepen realizacije aktivnosti u okviru Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine, sa aspekta nosioca:

Nosioci / Aktivnosti	Institucije	Primorje (opštine)	Sredšnji dio (opštine)	Sjeverni dio (opštine)
Realizovane	66 %	75 %	76 %	70 %
Nerealizovane	19 %	6 %	10 %	10 %
Djelimično realizovane	14 %	11 %	7%	8 %
Nema podataka	1 %	8 %	7 %	12 %

Analiziranjem navedenih podataka sa aspekta izvršenja planiranih aktivnosti, uočava se:

- **efikasnija realizacija aktivnosti na nivou opština** – nosilaca obaveza na lokalnom nivou (prosječna realizacija iznosi 73,66 %) u odnosu na realizaciju ostvarenu od strane institucija (stepen realizacije je 66 %);

- **stepen nerealizacije aktivnosti od strane institucija (19 %) je veći u odnosu na opštine** (prosjeak: 8,66 %).

Shodno navedenom, može se konstatovati kako slijedi:

- **na nivou institucija**, neophodno je **preduzeti aktivnosti na planu podizanja nivoa svijesti o značaju turizma i posvećenosti u obavljanju djelatnosti**, posebno onih institucija koje na indirektan način doprinose formiranju ukupnog turističkog proizvoda, a time i njegovog kvaliteta i konkurentnosti;
- **na nivou opština** - na **Primorju je evidentiran najniži nivo nerealizacije aktivnosti**, što implicira njihov relativno visok stepen prepoznavanja značaja turizma kao privredne djelatnosti i doprinosa kvalitetu turističke ponude.

Posmatrano sa aspekta vrste aktivnosti, može se zaključiti da je **najveći stepen poštovanja rokova za realizaciju aktivnosti evidentiran u okviru unapređenja infrastrukture, skraćanja vremena zadržavanja turista na graničnim prelazima, snadbijevanja električnom energijom i unapređenja imidža destinacije kroz realizaciju promotivnih aktivnosti.**

Kada je riječ o **glavnim uzrocima za kašnjenja ili nerealizaciju određenog broja aktivnosti**, i ove, kao i prethodnih sezona, može se konstatovati da je riječ o: **komplikovanim tenderskim procedurama, neriješenim imovinsko – pravnim odnosima**, kao i o **nedostatku finansijskih sredstava**.

Iz navedenog proizilazi da je u cilju **podizanja nivoa realizacije planiranih aktivnosti u budućem periodu, neophodno preduzimanje aktivnosti u pravcu:**

- **pojednostavljenja tenderskih procedura;**
- **unapređenja koordinacije rada nadležnih institucija**, kako na državnom tako i na lokalnom nivou,
- **iznalaženja modela za efikasnije korišćenje sredstava iz EU i drugih fondova**, uz
- **podizanje nivoa svijesti o značaju turizma za privredu i stanovništvo Crne Gore.**

2. STATISTIČKI POKAZATELJI OSTVARENOG TURISTIČKOG PROMETA (kolektivni smještaj¹)

2.1. Turistički promet u periodu januar – septembar 2022. godine

2.1.1. Turistički promet - domaći i strani turisti

Prema podacima Uprave za statistiku – MONSTAT, u **kolektivnom smještaju tokom prvih devet mjeseci 2022. godine**, registrovano je **987.524 turista (56,26% više u odnosu na isti period 2021. godine) i 3.838.251 noćenja (43,66% više u odnosu na devet mjeseci prethodne godine).**

Upoređujući sa istim periodom 2019. godine, bilježi se ostvarenje od 91,51% kada su u pitanju dolasci turista, kao i ostvarenje od 91,63% kada je riječ o realizovanim noćenjima. (Tabela 1)

---

¹ Turistički promet za 9 mjeseci t.g. odnosi se samo na promet u kolektivnom smještaju – hoteli i sl. objekti, dok će podaci o prometu u „privatnom“ smještaju biti dostupni u I kvartalu 2023. godine, shodno metodologiji rada MONSTAT-a. S tim u vezi, očekivanja su da će na godišnjem nivou, gore navedena struktura noćenja biti djelimično izmijenjena.

Tabela 1

TURISTI / NOĆENJA	januar – septembar (kolektivni smještaj)				
	2022.	2021.	2019.	index 22/21.	Index 22/19.
TURISTI	987.524	631.970	1.079.186	156,26	91,51
- domaći	115.147	78.132	98.726	147,37	116,63
- strani	872.377	553.838	980.460	157,51	88,98
NOĆENJA	3.838.251	2.671.794	4.188.641	143,66	91,63
- domaći	446.547	303.723	401.697	147,02	111,17
- strani	3.391.704	2.368.071	3.786.944	143,23	89,56

Izvor: MONSTAT

U strukturi noćenja u kolektivnom smještaju, **domaći turisti čine 9,6%, a strani turisti 90,4% ukupnog broja noćenja.**

Domaći turisti su ostvarili 446.547 a strani 3.391.704 noćenja, što je povećanje za 47,02% odnosno za 43,23% u poređenju sa istim periodom prošle godine.

Domaći turisti su u 2022. godini u odnosu na posmatrani period u 2019. godini, ostvarili veći broj i dolazaka i noćenja, i to za 16,3% odnosno za 11,17%, što ukazuje na potencijal domaćeg turizma za korišćenje kolektivnog smještaja, tj. hotela i sličnih objekata.

2.1.2. Turistički promet – noćenja po mjesecima

Na mjesečnom nivou, **tokom 2022. godine u kontinuitetu se ostvarivao veći broj noćenja u odnosu na 2021. godinu.**

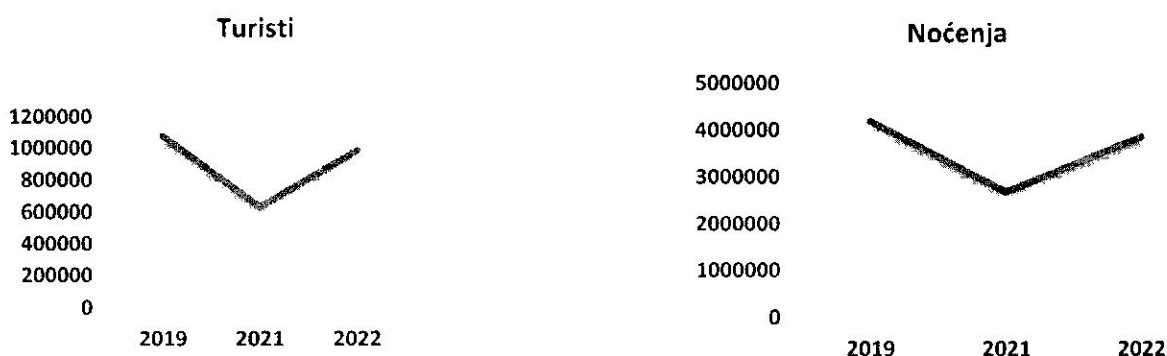
U poređenju sa 2019. godinom, broj realizovanih noćenja u januaru i februaru 2022. godine, bio je za 7,67%, odnosno 12,59 % niži u odnosu na iste mjesece 2019. godine. **U martu 2022. ostvarena noćenja bila su za 7,69% veća nego 2019. godine.** U aprilu o.g. ponovo je zabilježen pad od 8,37%, a tokom naredna dva mjeseca pad broja noćenja bio je izraženiji i iznosio je: u maju 9,03% i u junu 16,64%. Tokom jula i avgusta 2022. godine, noćenja su bila na približno istom nivou kao i 2019. godine, uz napomenu da je u **julu 2022. godine registrovano za 1,47% više noćenja nego u julu 2019. godine.** U septembru 2022. u odnosu na isti mjesec 2019. godine, ostvareno je manje noćenja. (Tabela 2 i Grafik 6)

Turistički promet - noćenja u 2022/21/19. godini, po mjesecima

Tabela 2

Mjesec	2022.	2021.	2019.	index 22/21.	index 22/19.
Januar	55.391	34.845	59.991	158,96	92,33
Februar	66.265	32.711	75.806	202,58	87,41
Mart	106.251	28.257	98.662	376,02	107,69
April	199.774	48.026	218.028	415,97	91,63
Maj	333.068	128.580	411.359	259,04	80,97
Jun	549.865	277.467	659.629	198,17	83,36
Jul	950.900	810.865	937.096	117,27	101,47
Av gust	1.043.762	915.990	1.048.037	113,95	99,59
septembar	532.975	395.053	680.033	134,91	78,37

Broj turista i ostvarenih noćenja u prvih devet mjeseci u kolektivnom smještaju (*Grafik 6*)

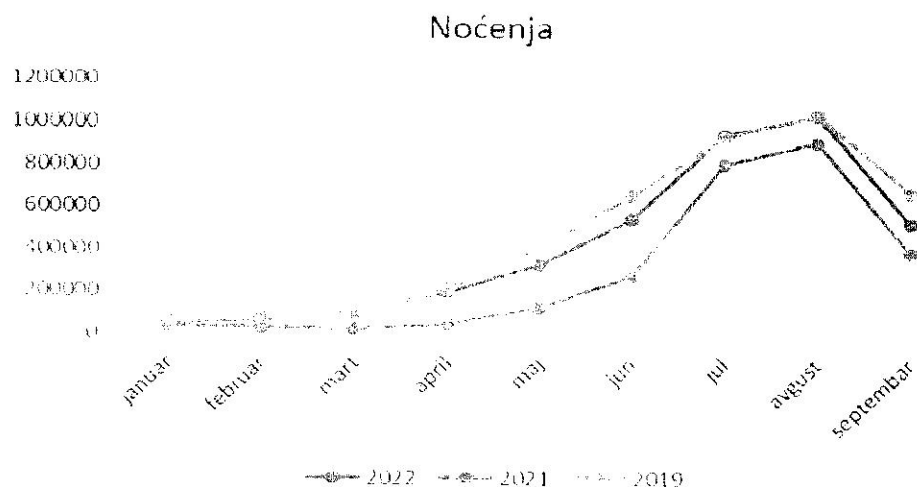

Kako se iz Grafika 7 može vidjeti, najveći dio turističkog prometa i dalje se ostvaruje tokom jula i avgusta mjeseca tj. i dalje je prisutna izražena sezonalnost.

Ipak, s obzirom da je u martu 2022. godine ostvaren veći broj noćenja nego u martu tokom rekordne 2019. godini, može se konstatovati da je evidentan rast **potražnje za turističkim proizvodom Crne Gore i u periodu između zimske i ljetnje sezone, tj. u pred-sezoni**. Ove činjenice potvrđuju ispravnost naših nastojanja **da se razvoj turizma provodi u pravcu diverzifikacije proizvoda sa akcentom na ponudu baziranoj na prirodi (ruralni, zdravstveni, sportsko – rekreativni i turizam u nacionalnim parkovima), kao i na turističkoj valorizaciji kulturno-istorijske baštine i organizovanja različitih događanja (kulturni, manifestacioni i MICE turizam).**

Realizovana noćenja u kolektivnom smještaju (januar-septembar) po mjesecima

Grafik 7

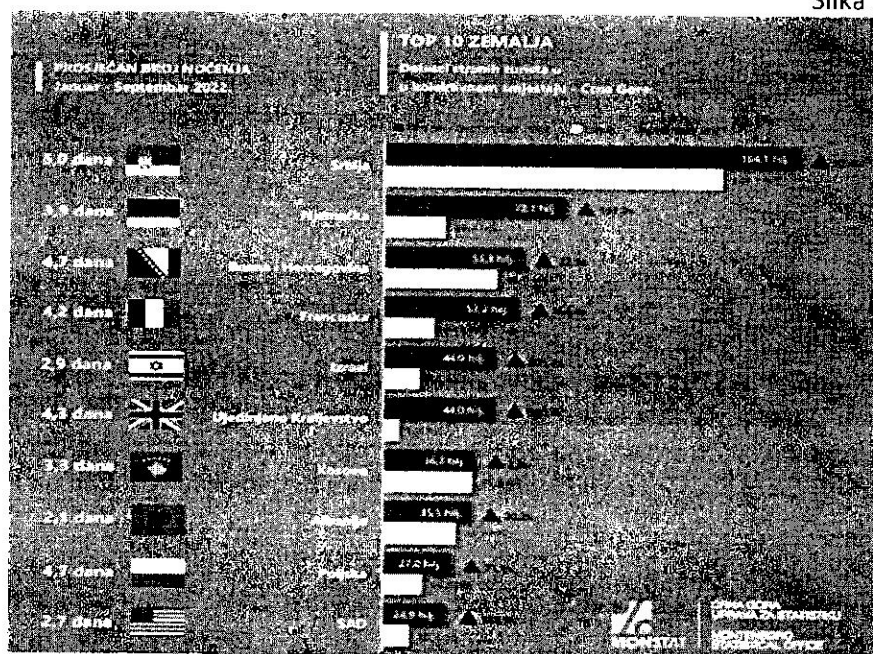

Izvor: MONSTAT

2.1.3. Ino - promet (strani turisti)

U strukturi ino-turista – najviše dolazaka tokom prvih devet mjeseci 2022. godine, ostvarili su turisti iz Srbije, Njemačke, Bosne i Hercegovine, Francuske, Izraela i Velike Britanije. Takođe, tržišta Poljske i Izraela se diferenciraju kao značajna emitivna tržišta. Kod svih ovih država zabilježen je porast broja turističkih posjeta u odnosu na isti period prethodne godine. (Slika 1)

Slika 1

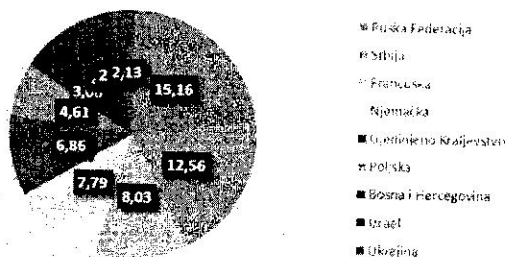

Izvor: MONSTAT

Prvih pet država iz kojih je u 2019. došlo najviše turista bile su: Rusija, Srbija, Francuska, Njemačka i Velika Britanija. Takođe, i u 2021. godini zemlje Zapadne Evrope: Francuska, Njemačka i Velika Britanija, koje su strateški važne za Crnu Goru, zadržale su pozicije među prvih pet emitivnih država. (Grafik 8 i 9).

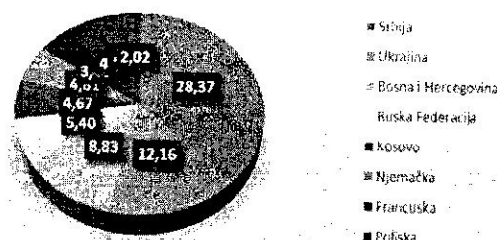
Grafik 8

% učešće u ino-noćenjima
(2019. godina)

Grafik 9

% učešće u ino-noćenjima
(2021. godina)

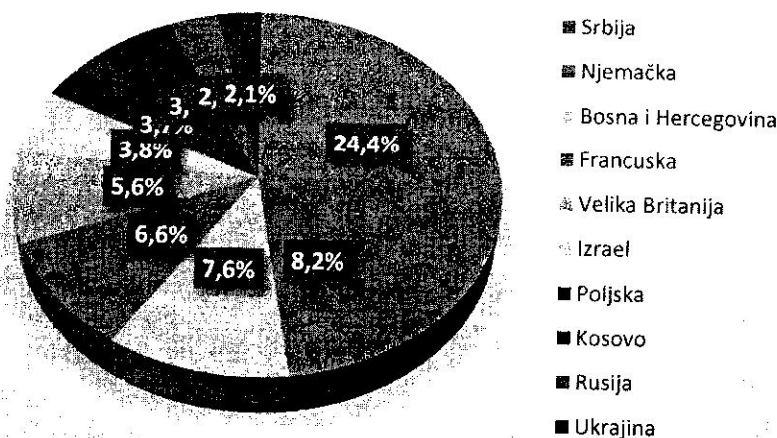

Dakle, može se konstatovati da je umjesto Rusije, iz koje je smanjen broj dolazaka zbog poznatih razloga, jednu od pozicija među prvih pet država u 2022. godini, zauzela BiH. Na taj način, uz evidentan kontinuitet visokog učešća turista iz Francuske, Njemačke i Velike Britanije (u 2019 i u 2022.), ostvaruje se strateški cilj kojim se teži da države Zapadne Evrope budu u grupi preferiranih emitivnih tržišta za Crnu Goru.

Kada je riječ o strukturi inostranih noćenja za prvih devet mjeseci 2022. godine, najveće učešće ostvarili su turisti iz Srbije (24,4%), Njemačke (8,2%), Bosne i Hercegovine (7,6%), Francuske (6,6%), Velike Britanije (5,6%), Izraela (3,8%), Poljske (3,7%), Kosova (3,4%), Rusije (2,4%), Ukrajine (2,1%). (Grafik 10)

Grafik 10

Učešće u ino - noćenjima

Izvor: MONSTAT

Realizovani turistički inostrani promet predstavlja glavni izvor ostvarivanja prihoda od turizma, s obzirom na činjenicu da, u prosjeku na godišnjem nivou, inostrani gosti učestvuju sa oko 90% u ukupnom broju noćenja.

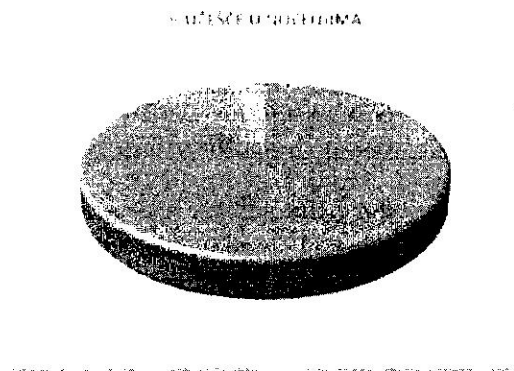
Tokom prvih devet mjeseci 2022. godine, od ino turista ostvareni su prihodi u iznosu od 916 mil. € (Izvor: <https://www.cbpg.me/me/statistika/statisticki-podaci/ekonomski-odnosi-sainostranstvom/platni-bilans>).

Navedeni prihodi predstavljaju povećanje od 30,23% u odnosu na isti period 2021. godine, ili ostvarenje od 90,16% prihoda realizovanih u uporednom periodu 2019. godine, a što je u korelaciji sa ostvarenim brojem noćenja od strane ino-turista. (Tabela 1)

2.1.4. Turistički promet (noćenja), po regionima

U strukturi noćenja po vrstama turističkih mjesta, tokom prvih devet mjeseci 2022. godine u kolektivnom smještaju, najviše noćenja ostvareno je na Primorju (88%), Centralnom regionu (8%) i Sjeveru (4%). (Grafik 11)

Grafik 11

Ostvarena struktura noćenja po regionima ukazuje na uspostavljanje trenda povećanja učešća Centralnog i Sjevernog regiona u ukupnom prometu na nivou države, što je pozitivan pomak u odnosu na period prije 2020. godine, kada se, u prosjeku na godišnjem nivou, na Primorju ostvarivalo 95%, u Centralnom i Sjevernom regionu, zajedno 5% ukupnog prometa.

2.1.5 Turistički promet (noćenja), po opštinama

Najposjećenije opštine tokom prvih devet mjeseci bile su, tradicionalno, primorske opštine: Budva, Herceg Novi, Bar i Ulcinj. Zatim je po broju noćenja, na petom mjestu Glavni grad Podgorica, a potom Kotor i Tivat. Nakon Kolašina i Žabljaka, slijede Cetinje i Nikšić, pa ostale opštine na Sjeveru. (Tabela 3)

Tabela 3

BROJ NOĆENJA	
Januar – septembar 2022. godine	
Budva	1.625.881
Herceg Novi	681.057
Bar	388.626
Ulcinj	337.621
Podgorica	261.399
Kotor	182.979
Tivat	179.887
Kolašin	57.781
Žabljak	47.550

Ovi podaci ukazuju na **značajan rast turističkog prometa u Glavnom gradu**, što u krajnjem, govori o **unapređenju kvaliteta i diverzifikaciji turističke ponude u Podgorici**, koja je, u prethodnom periodu, sa aspekta turizma bila prepoznata samo kao tranzitno mjesto između Primorja i Sjevera države.

Istovremeno, podaci ukazuju i na **potrebu intenzivnijeg razvijanja ponude na Sjeveru** kako bi se povećao njihov udio u ukupnom prometu, zatim da bi se stvorili preduslovi za brži razvoj privrede u tom regionu, čime bi se, u krajnjem doprinijelo i **ravnomjernijem razvoju države kao jedinstve turističke destinacije**.

2.2. Turistički promet u periodu prije (april-maj) i tokom glavne ljetnje (jun-avgust) turističke sezone

Prema zvaničnim podacima MONSTAT-a, Crnu Goru u kolektivnom smještaju u **predsezoni (april-maj)** posjetilo je **183.658 turista**, odnosno **178,82% više u odnosu na prošlogodišnju**, a bilježimo ostvarenje od 83,33% u odnosu na predsezonu rekordne 2019. godine.

Kada je riječ o sezoni, evidentan je trend rasta broja dolazaka turista. Naime, u **sezoni (jun-jul-avgust)** registrovano je **579.337 turista**, što je za **34,35% više u odnosu na prošlogodišnju sezonu**, ili **povećanje od 1,35% u odnosu na rekordnu 2019. godinu**.

U **septembru t.g. registrovano je 140.657 turista**, odnosno **46,06% više u odnosu na posmatrani mjesec prošle godine**, što predstavlja realizaciju u nivou od **85,14% u odnosu na isti mjesec 2019. godine**. (Tabela 4)

Turistički promet IV-IX 2022. – broj turista, po sezonama

Tabela 4

TURISTI	2019.	2021.	2022.	index 22/21.	Index 22/19.
Pred-sezona (april-maj)	220.403	65.869	183.658	278,82	83,33
Sezona (jun-jul-avgust)	571.632	431.218	579.337	134,35	101,35
Post-sezona (septembar)	165.205	96.315	140.657	146,04	85,14

Izvor: MONSTAT

U kolektivnom smještaju u **pred-sezoni ostvareno je 532.842 noćenja**, odnosno **201,71% više u odnosu na prošlogodišnju**, što predstavlja ostvarenje od 84,66% u poređenju sa pred-sezonom rekordne 2019. godine.

Kada je riječ o glavnoj sezoni, evidentan je trend rasta realizovanih noćenja. Naime, u **sezoni realizovano je 2.544.527 noćenja**, što je za **26,95% više u odnosu na prošlogodišnju sezonu**, ili ostvarenje od 96,21% u odnosu na rekordnu 2019. godinu.

U **septembru 2022. godine, realizovano je 532.975 noćenja**, odnosno **34,91% više u odnosu na isti mjesec prošle godine**, tj. ostvarenje od **78,37% u odnosu na septembar 2019. godine**. (Tabela 5)

Turistički promet IV-IX 2022. – broj noćenja, po sezonama

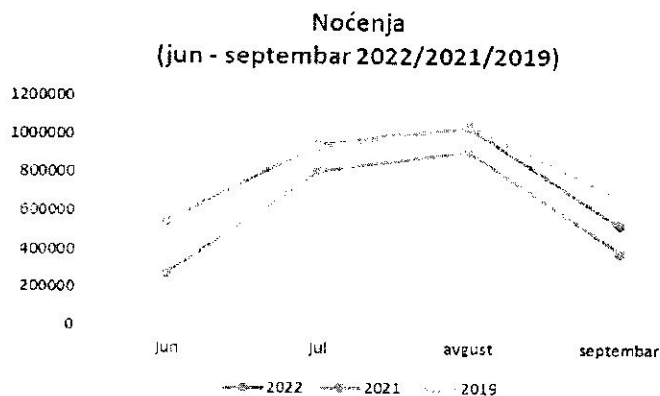
Tabela 5

NOĆENJA	2019.	2021.	2022.	Index 22/21.	index 22/19.
Pred-sezona	629.387	176.606	532.842	301,71	84,66
Sezona	2.644.762	2.004.322	2.544.527	126,95	96,21
Post-sezona	680.033	395.053	532.975	134,91	78,37

Izvor: MONSTAT

Kada govorimo o realizovanim noćenjima tokom ljetnje turističke sezone, evidentan je trend rasta u odnosu na prošlu godinu. U periodu ljetnje sezone, uključujući i **septembar 2022. godine, u kolektivnom smještaju, realizovano je 3.077.502 noćenja, odnosno 28,26% više u odnosu na isti period prethodne godine, što čini realizaciju od 92,56% ostvarenja iz rekordne 2019. godine.** (Grafik 12)

Grafik 12

U nastavku slijedi status realizacije aktivnosti definisanih Planom pripreme ljetnje turističke sezone 2022. godine po nosiocima, uz napomenu da se od početka godine, rad u MERT-u, osim na aktivnosti iz Plana, odnosio i na „ad – hoc“ aktivnosti shodno djelokrugu rada Ministarstva.

3. REALIZACIJA PLANA PRIPREME LIJETNJE TURISTIČKE SEZONE 2022. GODINE NA NIVOU INSTITUCIJA

3.1. MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA

- Koordinaciono tijelo za pripremu i praćenje odvijanja turističkih sezona (KT):

U cilju blagovremenog sagledavanja i djelovanja u pravcu rješavanja problema koji su se odnosili na pripremu i odvijanje ljetnje turističke sezone 2022. godine, KT je održalo četiri sjednice (25. maja, 13. juna, 27. jula i 23. septembra t.g.), sa fokusom na sledeće teme:

- **regulisanje saobraćaja i kontrola na graničnim prelazima** u cilju stvaranja uslova za što kraće zadržavanje putnika – od strane UP implementiran je Plan pojednostavljenog prelaska granice;
- **unapređenje infrastrukture i uslova rada na graničnim prelazima** – MERT je inicirao sastanke sa nadležnim institucijama po pitanju produženja rada fitosanitarnih inspektora i postavljanja montažnih kućica sa pratećom opremom, za zaposlene na određenom broju graničnih prelaza;
- **angažovanje većeg broja službenika saobraćajne policije u primorskim opštinama** – MUP je preduzeo radnje na angažovanju većeg broja policijskih službenika i vozila na Primorju shodno Planu pojačanih mjera i aktivnosti za ljetnju turističku sezonu;
- **uspostavljanje vodenog terminala /sidrišta u blizini Aerodroma Tivat** za potrebe prevoza putnika vodenim putem, kako bi se smanjile saobraćajne gužve na relaciji od Aerodroma Tivat do hotela na Primorju – inicirani su sastanci nadležnih institucija: JPMD, Aerodromi CG, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, MUP i MKI – u pravcu dobijanja saglasnosti za JPMD od strane Agencije za civilno vazduhoplovstvo (JP MD se obratilo Agenciji za civilno vazduhoplovstvo, ali od te institucije nijesu dobili odgovor);

- **regulisanje problema buke iz ugostiteljskih objekata** – akcentirana je obaveza postavljanja limitatora u ugostiteljskim objektima u kojima se emituje muzika shodno Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu, uz pojačanu kontrolu od strane nadležne inspekcije (ovaj problem je riješen u opštini Budva);
- **regulisanje problema nečistoće** (sakupljanje i odlaganje otpada) – predloženo je re-aktiviranje projekata na unapređenju komunalne higijene kroz realizaciju Projekta reciklaže otpada i izgradnje deponija u skladu sa standardima. Takođe, ukazano je na potrebu sprovođenja aktivnosti na planu podizanja nivoa svijesti građana o čistoći, uz intenzivniju primjenu zakonskih odredbi za sankcionisanje prekršioaca propisa po pitanju odlaganja otpada;
- **regulisanje pitanja nasipanja / prihranjivanja plaža** u cilju širenja plažnog potencijala u skladu sa definisanom procedurom – MERT je inicirao sastanke sa nadležnim institucijama: MEPPU, AZŽS, JPMD, Zajednica opština Crne Gore (zaključeno je da je neophodno izvršiti izmjenu zakonske regulative u smislu identifikovanja nadležnog organa koji će biti zadužen za davanje dozvole/odobrenja za prihranjivanje nezaštićenih plaža);
- **raspoređivanje inspektora iz opština sa Sjevera u opštine na Primorju** u cilju intenziviranja inspekcijских kontrola tokom sezone – uspostavljena je i definisana saradnja između nadležnih službi i institucija na državnom i lokalnom nivou (tokom sezone vršeno je upućivanje inspektora iz drugih opština u primorske radi ispomoci);
- **stvaranje uslova za poboljšanje avio-dostupnosti Crne Gore** kroz uspostavljanje avio linija sa većim brojem zemalja – implementirana je podsticajna šema Aerodroma Crne Gore koja je obuhvatala 14 strateških ruta;
- **vizna liberalizacija** - Vlada je donijela odluke o privremenoj liberalizaciji viznog režima za državljane Jermenije, Kazahstana, Arapske Republike Egipat i Kraljevine Saudijske Arabije, što je dovelo do povećanja turističkog prometa sa ovih tržišta;
- **regulisanje pitanja taxi prevoza** putnika na relaciji Crna Gora – Hrvatska uz kontrolu svih taxi prevoznika – u tom cilju, tokom ljetnje sezone vršene su pojačane kontrole na Primorju. U toku su aktivnosti na uvođenju PDV-a za prevoznike iz Hrvatske, na osnovu principa reciprociteta (ova aktivnost će biti realizovana do sledeće ljetnje sezone).

Rad Koordinacionog tijela, pored razmatranja pitanja i aktivnosti koje se tiču osnovnog cilja njegovog formiranja, odnosio se i na aktivnosti koje su usmjerene ka poboljšanju ukupnog ambijenta poslovanja turističke i sa turizmom povezane privrede. Sjednice KT se održavaju u kontinuitetu tokom trajanja turističkih sezona, uz intenzivnu komunikaciju članova u periodima između sjednica.

Peta sjednica KT održana je 14. novembra t.g. u čijem je fokusu rada bila kvalitetna priprema zimske turističke sezone 2022/2023. godine.

- Unapređenje kvaliteta turističke infrastrukture i pratećih sadržaja:

- **stavljanjem u funkciju žičare šestosjeda K7 u Kolašinu**, kojom su povezana dva skijališta, kreirana je dodatna turistička ponuda tokom ljetnjih mjeseci a koja obuhvata panoramske vožnje žičarom (panoramske ture) i edukativne programe u prirodi;
- **hotelska grupa "Budvanska rivijera" A.D.** - izvršena je adaptacija, do nivoa kategorije 4 zvjezdice, i stavljanje u funkciju dijela blokova u Turističkom naselju "Slovenska plaža" (koji prošle godine nisu bili na raspolaganju gostima);
- **hotelsko turističko preduzeće "Ulcinjaska rivijera" a.d. - Ada Bojana** - rekonstruisan restoran "Barbana" i započete investicione aktivnosti na adaptiranju određenog broja smještajnih jedinica (bungalova) i kamp mjesta;
- **"Porto Montenegro"**, u prvoj polovini 2022. godine, *završeni su radovi na konstrukciji na svim funkcionalnim cjelinama i to: hotelu kategorije 5 zvjezdica, na blokovima 1,2,3 i 4, na stambenim blokovima 5 i 6, kao i na objektima Supermarket & Gym i Cinema & Data Centre;*

- Pобоljшање доступности Crne Gore:

Tokom sezone 2022. godine, implementirana je **podsticajna šema Aerodroma Crne Gore koja je obuhvatila 14 strateških avio-ruta**, i to 11 ruta između Podgorice i Londona, Pariza, Rima, Brisela, Berlina, Stokholma, Milana, Barselone, Minhena, Dortmunda i Rijada, kao i 3 strateške rute između Tivta i Londona, Mančestera i Berlina.

Takođe, vođena je i komunikacija sa predstavnicima aviokompanije Fly Dubai po pitanju obnavljanja letova između Crne Gore i Dubajja. Takođe, s obzirom da je veliki broj evropskih i svjetskih aviokompanija, usljed ratnog stanja u Ukrajini i uvedenih sankcija Rusiji i Bjelorusiji, redefinisao putanju svojih ruta u smislu izbjegavanja teritorija navedenih zemalja, u Crnoj Gori su se intenzivno vršile promotivne i komercijalne aktivnosti ka emitivnim tržištima, ne samo Regiona, Zapadne i Centralne Evrope, već i ostalih van-evropskih zemalja;

- Vizni režim:

MERT je u saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova i Upravom policije, a u cilju definisanja olakšica za putovanja turista sa emitivnih tržišta važnih za Crnu Goru realizovalo aktivnosti na **privremenoj liberalizaciji viznog režima za državljane Jermenije, Kazahstana, Arapske Republike Egipat i Kraljevine Saudijske Arabije:**

- na sjednici Vlade od 03. marta 2022. godine, donijeta je Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Jermenije i Kazahstana u periodu 01. april – 31. oktobar 2022. za turistička putovanja u Crnu Goru, za boravak do 30 dana, sa putnom ispravom i bez vize;

- na sjednici Vlade od 17. juna 2022. godine donijeta je Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Arapske Republike Egipat. Državljan Arapske Republike Egipat su u periodu od 19. jula do 20. septembra 2022. godine, mogli ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom, bez vize;

- na sjednici Vlade od 26. maja 2022. godine donijeta je Odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Kraljevine Saudijske Arabije. Državljan Kraljevine Saudijske Arabije su u periodu od 1. juna do 30. septembra 2022. godine, mogli ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom, bez vize;

- Pобоljшање kvaliteta ugostiteljske ponude/usluge:

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma sprovodi aktivnosti koje se odnose na **izdavanje odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti i kategorizaciju ugostiteljskih objekata** u najkraćem mogućem roku.

Aktivnost se, prema utvrđenom planu, odvija kontinuirano tokom cijele godine;

- Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022. godine:

Vlada CG je sredinom aprila t.g. usvojila „Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022. godinu“, radi obezbjeđivanja podsticaja (sufinansiranja) turističkoj privredi u cilju diverzifikacije turističke ponude i kreiranja što kvalitetnijeg i odgovornijeg turističkog poslovnog ambijenta. Ukupna raspoloživa (planirana) sredstva za realizaciju Programa iznosila su 400.000,00 €.

Programom su definisane mjere: *Podrška organizovanju manifestacija/festivala; Unapređenje kvaliteta usluga i ponude u kampovima; Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu i Razvoj inovativnih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u ruralnom, kulturnom, zdravstvenom, sportskom i drugim vidovima turizma.*

Sredstva za podsticajne mjere dodijeljena su putem javnih poziva koje je sprovelo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, za svaku mjeru pojedinačno.

Podržano je organizovanje 36 manifestacija, doprinijelo se unapređenju ponude u 1 kampu i u 13 seoskih domaćinstava i pružila se podrška za 16 inovativnih projekata iz oblasti razvoja turističke ponude u dijelu ruralnog, kulturnog, zdravstvenog i drugih vidova turizma. **Za realizaciju svih 66 navedenih projekata, opredijeljen je iznos od 301.060,00 €.**

Osim navedenog, finansijski je **podržan projekat „Osjeti Crnu Goru- Feel Montenegro“ (87.000 € za 8 manifestacija/festivala) i Festival „Wild beauty art 2022“ (80.000 €), kao i jedan broj manifestacija koje su doprinijele diverzifikaciji turističke ponude tokom ljetnjih mjeseci (14.500 €);**

- Unapređenje ponude u ruralnom turizmu:

Kvalitet ovog segmenta ponude, unaprijeđen je kroz Program podsticajnih mjera u turizmu, tj. kroz unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu (razvoj ponude u oblasti ruralnog turizma u dosadašnjem periodu ogleda se u rastu broja registrovanih i kategorisanih seoskih domaćinstava i to sa 56, krajem 2019. godine, na 244 seoskih domaćinstava krajem 2022. godine).

Napomena: Na osnovu Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022 godinu, Mjera III – Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu, sredstva su dodijeljena za 13 seoskih domaćinstava, u iznosu od 24.7690,00 €;

- Povodom obilježavanja **27. septembra - Svjetskog dana turizma**, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je, u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, dodijelilo **priznanja seoskim domaćinstvima za doprinos razvoju ruralnog turizma** na osnovu iskazanih najboljih rezultata u ostvarivanju turističkog prometa i kvaliteta pružanja usluga: hrane, pića i napitaka pripremljenih iz pretežno domaće proizvodnje.

Nagrađena domaćinstva su: "Papratine" – Mojkovac, "Kobil do" – Kolašin, "La nostra Casa" – Žabljak, "Samelova koliba" – Plav, "Kraljska koliba" – Andrijevica, "Kuća Kljajić" – Berane, "Veliki lug" – Kolašin i " Đurđevina" – Kolašin;

- **Kruzing turizam** – Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma realizovalo je aktivnosti na planu usklađivanja ponude kruzera sa regulativom Evropske unije koja je definisala, između ostalog, i po pitanju uplovljavanja kruzera u Crnu Goru. Ova aktivnost je imala za cilj da uvrsti Crnu Goru na bijelu listu „EU trećih zemalja“ u koje su dozvoljena putovanja iz zemalja Evropske unije. U tom pravcu, uspostavljena je intenzivna saradnja sa Međunarodnom asocijacijom krstarenja (CLIA) kojom se podstiče sigurno, odgovorno i ugodno iskustvo u krstarenju. Pored CLIA, Ministarstvo je komuniciralo sa Healthy Gateways organizacijom kako bi se potvrdilo da crnogorske luke slijede privremene EU savjete po pitanju higijensko-sanitarnih uslova i upravljanja kriznim slučajevima. Sve navedeno je iskordinirano u saradnji sa Institutom za javno zdravlje Crne Gore;

- Prema planu za 2022. godinu, **na temu digitalnog marketinga i promocije**, edukativni seminar realizovan je od strane Ministarstva, uz partnersko učešće Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, sa ciljem što kvalitetnijih promotivnih aktivnosti kako na lokalnom, tako i na državnom nivou i uspostavljanja intenzivnije saradnje. Takođe, cilj Seminara je bio prenošenje stručnih znanja iz oblasti digitalnog marketinga kako bi lokalne turističke organizacije u kontinuitetu primjenjivala stečena znanja.

Napomena: Drugi po redu seminar, na temu digitalnog marketinga, organizovan je krajem aprila t.g., za sve lokalne turističke organizacije. Obuka je bila usmjerena na praktični dio za oglašavanje na društvenim mrežama (tviter, instagram, fb);

- Promocija Crne Gore kao turističke destinacije:

Učešće na svjetskoj izložbi Expo 2020 Dubai - Crna Gora je na Expo-u nastupala pod temom "Blagosloveni prirodom", a zajedno sa 191 zemljom učesnicom, Crna Gora je predstavljena kao atraktivna turistička i investiciona destinacija, bogatog kulturno-istorijskog naslijeđa. Expo 2020 Dubai je posjetilo preko 20 miliona posjetilaca, a paviljon Crne Gore više od 100 hiljada ljudi;

- Međunarodna saradnja:

Saradnja sa **Svjetskom turističkom organizacijom Ujedinjenih nacija (UNWTO), Svjetskim savjetom za putovanja i turizam (WTTC)** i drugim renomiranim globalnim turističkim institucijama / liderima.

Saradnja podrazumijeva, pored različitih oblika tehničke podrške, i promociju destinacije putem brojnih komunikacionih kanala, što daje doprinos boljem pozicioniranju / vidljivosti crnogorske destinacije na međunarodnoj turističkoj mapi. U saradnji sa UNWTO i WTTC realizovane su sljedeće aktivnosti:

- projekat „**Best Tourism Villages**“ – Godinje i Gornja Lastva svrstane su među 20 odabranih sela iz cijelog svijeta za “Program unaprjeđenja” u okviru UNWTO inicijative “Best tourism villages”. Projekat predstavlja doprinos promociji crnogorskog ruralnog turizma od strane UNWTO-a. Globalna promocija traje u kontinuitetu i sprovodi se posredstvom UNWTO komunikacionih kanala. Na ovaj način LTO-ima je data mogućnost povezivanja sa UNWTO i potencijalnim investitorima kroz projekte za koje bi UNWTO obezbijedila tehničku pomoć;
- **Globalni samit mladih u turizmu** - GYTS održan je u Sorentu, Italija, u periodu od 27. juna do 03. jula t.g. u okviru kojeg su Crnu Goru predstavila dva kandidata uzrasta 12-18 godina;
- UNWTO konsultantska saradnja uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) – realizovan je program tehničke podrške Crnoj Gori u okviru koje su izrađena četiri izvještaja sa smjernicama za dalje aktivnosti u pravcu: oporavka turizma; efikasnijeg marketinga destinacije, unaprjeđenja statističkog sistema i sigurnosno-zdravstvenih standarda;

Projekti podržani instrumentima pred-pristupne podrške (IPA projekti):

- Projekat „**Due Mari-Next Generation Tourism Development**“ – finansira se iz programa prekogranične saradnje Interreg IPA CBC Italija- Albanija-Crna Gora. Rezultat Projekta će biti izrada info-tabli za 20-ak lokaliteta kulturne i prirodne baštine na teritoriji Crne Gore, koji će biti označeni kao dio DUE MARI rute. Table će sadržati informacije o specifičnosti lokaliteta na kojima se nalaze.

Napomena: Realizacija Projekta se odvija uz prolongiranje određenog broja projektnih aktivnosti;

- Projekat „**SmartMed**“ Tokom mjeseca septembra održane su dvije radionice za privatni i javni sektor, sa ciljem prezentovanja rezultata u okviru projekta SMARTMED sa ciljem prilagođavanja poslovnog modela pametnog turizma potrebama MED regije. U toku su aktivnosti koje se odnose na poslednje izvještavanje, tj.prikupljanje dokumentacije za FLC izvještaj (Ministarstvo finansija);

- Projekat „**Alter Eco plus**“ – realizovan je iz sredstava IPA Interreg programa Italija-Španija-Grčka-Crna Gora-Hrvatska. Projekat je započeo sa realizacijom u junu 2021. godine, a završen je potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju sa državama učesnicama u istom.

U Crnoj Gori, Projekat je obuhvatio tri turističke opštine - destinacije i to: Kotor, Podgorica i Žabljak. Cilj Projekta je definisanje „alata“ za smanjenje turističkog pritiska, tj. negativnih efekata njegove velike koncentracije u određenom vremenskom periodu (najčešće tokom glavne ljetnje turističke sezone), što dovodi do intenzivne potrošnje prirodnih resursa i povećane proizvodnje otpada (iznad kapaciteta nosivosti turističkih destinacija). Rezultat Projekta se ogleda u utvrđivanju nivoa graničnog kapaciteta nosivosti lokacije (“Carring Capacity of location”) odnosno turističke opštine uz definisanje preporuka za poboljšanje održivosti turističkog mjesta;

- Unaprjeđenje saradnje sa WTTC kroz **organizaciju seminara i vebinara na temu stabilizacije turizma** na globalnom nivou - (vebinaru je prisustvovala generalna direktorica Aleksandra Gardašević Slavuljica).

Nerealizovane aktivnosti

- **Poboljšanje zakonske regulative u oblasti turizma** - u cilju unaprjeđenja poslovnog ambijenta za turističko – ugostiteljsku djelatnost, smanjenja sive ekonomije u sektoru turizma kao i u pravcu usklađivanja nacionalne sa pravnom tekovinom EU, planirana je izrada novog **Zakona o turizmu i ugostiteljstvu**. Zakon će imati pozitivan efekat na odvijanje predstojećih sezona sa aspekta: pojednostavljenja procedure upravnog postupka, eliminisanja nelegalnog poslovanja i suzbijanja ostalih oblika poslovanja turističke privrede u “sivoj zoni”, digitalizacije procesa rada, kvalitetnijeg uređenja procesa pružanja usluga u turističkoj i ugostiteljskoj djelatnosti, podizanja nivoa zaštite turista i preciziranja nadležnosti relevantnih institucija, odnosno jasne podjele nadležnosti

inspeksijskih organa na državnom i lokalnom nivou, kao i po pitanju nadzora nad sprovođenjem zakona.

Napomena: U toku je revidiranje teksta Predloga zakona, nakon čega će biti upućen Vladi na utvrđivanje i, potom, Skupštini Crne Gore na usvajanje.

- Objavljivanje **Javnog poziva za održavanje i unaprjeđenje 15 prioriternih planinskih staza u Crnoj Gori** (na područjima Durmitora, Prokletija, Orijena, Lovćena, Rumije, Ljubišnje i Biogradske gore), je prolongirano usled potrebe za formiranjem nove Radne grupe čiji će zadatak biti redefinisane odnosa na relaciji Ministarstvo - Planinarski savez – planinarski klubovi (domaćini staza), uz razmatranje potrebe za izmjenom podzakonskih akata koji tretiraju predmetnu aktivnost. Takođe, konstatovano je da je dosadašnji način saradnje neadekvatan i da bi u budućem periodu trebalo definisati drugačiji model;

- Raspisivanje **tendera za „Izradu nove i održavanje postojeće turističke signalizacije na putnim pravcima u Crnoj Gori“**, prolongirano je za naredni period. Naime, kao aktivnost koja je prethodila raspisivanju tendera, izrađena je situaciona analiza postojeće turističke signalizacije koja se nalazi duž tri glavna magistralna putna pravca (M1, M2 i M3). Analiza sadrži opise stanja znakova turističke signalizacije, kao i predloge za njihovu zamjenu ili rekonstrukciju. Imajući u vidu rezultate Analize, konstatovano je da iznos finansijskih sredstava koji je bio namijenjen za tender, nije dovoljan za kvalitetnu realizaciju aktivnosti.

Napomena: Shodno navedenom, izvršena je izmjena Plana javnih nabavki kako bi se umjesto raspisivanja tendera za izradu nove i održavanje postojeće turističke signalizacije na putnim pravcima u Crnoj Gori, raspisao tender za zamjenu „znakova dobrodošlice“ na graničnim prelazima. Očekuje se da navedena aktivnost bude realizovano do kraja tekuće godine. Problem kod raspisivanja tendera odnosi se na dugotrajne procese oko definisanja tenderske dokumentacije;

- **Zdravstveni turizam** - u cilju obogaćivanja ponude, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma će, u saradnji sa relevantnim institucijama, u narednom periodu razmotriti mogućnost da se izvrši mapiranje pješačkih staza na lokacijama na kojima će se organizovati posebni „zdravstveni“ programi (kardio ture, talaso-terapije i sl.), tj. aktivnosti koje su u funkciji poboljšanja fizičke aktivnosti, odnosno zdravlja ljudi, uz postavljanje tabli sa informacijama o istom.

Napomena: Aktivnost je prolongirana za naredni period, usled seta mjera i radnji koje prethode realizaciji iste.

- Međunarodna saradnja:

Organizovanje međunarodne konferencije na temu oporavka turizma na Balkanu u partnerstvu sa UNWTO. Datum će biti definisan u dogovoru sa regionalnim direktoratom za Evropu UNWTO;

Napomena: Iako su identifikovani eminentni učesnici / međunarodni experti iz oblasti turizma i obavljani razgovori sa predstavnicima ovog sektora iz regiona, plan je da se održavanje konferencije prolongira za naredni period;

- Krajem 2021. godine formirana je Radna grupa za intenziviranje **bilateralne saradnje između Crne Gore i Republike Srbije**, na bazi Memoranduma o saradnji između ministarstava nadležnih za poslove turizma dviju država, iz 2017. godine. Osnovni zadatak Radne grupe je osnaživanje saradnje između privrednika dvije države, s akcentom na bolju povezanost turističkih poslenika, posebno u periodu pripremnih aktivnosti za predstojeću turističku sezonu.

Napomena: Uslijed promjena u strukturi Vlade CG, tj. Ministarstva nadležnog za poslove turizma, tokom 2022. godine nisu organizovani sastanci Radne grupe. Kako bi se u narednom periodu intenzivirale aktivnosti u pravcu efikasnije saradnje predstavnika dvije države, formiraće se nova Radna grupa;

- **Saradnja sa italijanskom regijom Toskana** – Memorandum o saradnji između Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Turističke organizacije Toskane, uz posredovanje Ministarstva, potpisan je sredinom 2022. godine. Cilj Memoranduma je zajednička promocija na inostranim tržištima kroz: promotivne događaje, turističke sajmove/berze; sajmove predstavnika turističke privrede i dr. Takođe,

cilj je uspostavljanje saradnje u pravcu definisanja programa za unaprjeđenje turističkog prometa između dvije destinacije kroz organizovanje prezentacija, radionica, edukativnih tura i slično.

Napomena: Aktivnost nije realizovana zbog ograničenih finansijskih sredstava.

U turističkom rizortu "Portonovi" Kumbor, do 01. aprila t.g. planirano je otvaranje pet novih restorana, kao i veliki broj modnih radnji najpoznatijih svjetskih brendova (otvaranje novih objekata vršiće se fazno, počev od 15. aprila). Kada je riječ o unaprjeđenju ponude, za sezonu 2022. godine planiran je veliki broj događaja, od čega dvije internacionalne regate, a potom i organizacija bazara, koncerata i raznih drugih kulturnih događaja tokom čitavog ljeta;

- U turističkom kompleksu "Lustica Bay", u dijelu Golf zone, vrše se intenzivne pripreme aktivnosti na planu obezbjeđenja uslova za stavljanje u funkciju **golf terena**.

Napomena: kada su u pitanju objekti u okviru Golf zone, u toku je priprema projekta za prvu i drugu fazu golf rezidencijalnih objekata od čega 7 vila, 6 kuća u nizu sa 12 jedinica i 4 stambena objekta sa 45 apartmana u prvoj fazi i 16 vila, 5 objekata sa 60 apartmana i golf kluba u drugoj fazi. U prethodnom periodu završena je izgradnja projekta Faza I i Faza II sistema za transport vode za irigaciju golf terena, u okviru kojeg su izgrađene i 2 pumpne stanice kao i trafostanica instalisane snage 630kVA za transport prečišćene vode sa PPOVa Tivat/Kotor. Međutim trenutno kvalitet vode sa PPOVa Tivat/Kotor nije zadovoljavajući dok je salinitet vode i do 4 puta veći od gornje vrijednosti dozvoljene za irigaciju golf terena.

- U cilju što bezbjednijeg boravka turista u Crnoj Gori, u kontinuitetu se, sa pojačanim intenzitetom u predsezoni, sprovodila aktivnost na realizaciji **projekta „Safe travels“** u okviru kojeg se vrši dodjeljivanje međunarodne oznake za sigurna putovanja i boravak u ugostiteljskim objektima. Projekat se realizuje u saradnji sa NTO CG i Ministarstvom zdravlja/Institutom za javno zdravlje Crne Gore;

Napomena: S obzirom na stabilnu zdravstveno – epidemiološku situaciju u državi, aktivnosti na Projektu su u fazi mirovanja. U cilju održavanja povoljne epidemiološke situacije, turističkoj privredi je, kao podsjetnik o predmetnoj aktivnosti, na uvid i eventualnu upotrebu, proslijeđen Vodič kroz sigurnosno-zdravstvene protokole za Covid-19 (pripremljen tokom 2021. godine).

- **Turistička valorizacija atraktivnih lokaliteta** – u okviru sprovođenja Akcionog plana Programa razvoja **kulturnog turizma** koje se odnose na stvaranje preduslova za turističku valorizaciju do sada manje poznatih kulturno-istorijskih i prirodnih lokaliteta, realizovane su sledeće aktivnosti:

- **meandri Čehotine (Pljevlja)** - potpisan je ugovor sa izvođačem radova i započeta je implementacija ugovornih obaveza;

- **grob Ahmeta i Pave (Bijelo Polje)** – uz spremnost TO Bijelo Polje da finansijski učestvuju u turističkoj valorizaciji lokaliteta, izrađen je geodetski elaborat na osnovu kojeg je pripremljeno Idejno rješenje za uređenje lokaliteta, koje je, usled nedovoljnog iznosa finansijskih sredstava, korigovano. Saglasnost za izvođenje radova je dostavljena od strane Uprave za katastar i državnu imovinu i slijedi priprema predloga ugovora za angažovanje izvođača radova nakon pribavljanja pisane saglasnosti MZ Pavino polje;

- **vodopad Crnjak (Šavnik)** - angažovana su stručna lica za izradu geodetskog elaborata u cilju pribavljanja saglasnosti Uprave za katastar i državnu imovinu s obzirom na činjenicu da se dio predmetnog lokaliteta nalazi u državnom vlasništvu;

- promovisanje **kulturno-istorijskog lokaliteta srednjevjekovnog Brskova** - potpisan je ugovor sa TO Mojkovac za izradu makete lokaliteta. MERT finansijski podržava projekat (uplaćeno 50% sredstava) i u narednom periodu očekuje se realizacija ugovorenih obaveza;

- **pješačke staze (dvije) na pravcu ka Obodskoj pećini (Rijeka Crnojevića)** – u toku je uređenje staza u organizaciji TO Prijestonice Cetinje (uz Mjesnu zajednicu Rijeka Crnojevića), na osnovu Ugovora koji je potpisan sa MERT-om, 29.09.2022. godine;

Napomena: Realizacija projekata se odvija sa kašnjenjem usled problema u obezbjeđivanju finansijskih sredstava, zatim zbog potrebe rešavanja imovinsko-pravnih pitanja, kao i ažurnosti u radu učesnika u projektima kao nosioca aktivnosti;

- U okviru intenzivne saradnje sa Privrednom komorom Crne Gore – Odbor udruženja za turizam i ugostiteljstvo, Ministarstvo nastoji da unaprijedi poslovni ambijent koji se tiče turističkih sezona i u tom smislu podržana je inicijativa koju je pokrenula Privredna komora a odnosi se na **definisanje i uvođenje u zakonsku regulativu kategorije „stalni sezonski radnik“**;

Napomena: Aktivnost je započeta, u toku je njena realizacija. Formirana je RG zadužena za izradu i izmjene Zakona o radu kojim će biti definisano pitanje „stalnog sezonskog radnika“;

- U pravcu ublažavanja problema sezonske radne snage, u okviru aktivnosti na planu **inkluzije izbjeglica iz Ukrajine za rad u sektoru turizma i ugostiteljstva** – MUP CG je do 07. novembra t.g. izdao 817 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca - državljana Ukrajine (398 dozvola u kvoti i 419 dozvola van kvote). Na dan 18. novembar 2022. godine, na evidenciji ZZZCG registrovano je 6 državljana Ukrajine (2 u Budvi i po jedan u Ulcinju, Podgorici, Kolašinu i Bijelom Polju). Ova lica se periodično nalaze na evidenciji ZZZCG tokom poslednjih 5 godina;

Napomena: Aktivnosti na planu inkluzije lica iz Ukrajine biće nastavljene.

3.2. NACIONALNA TURISTIČKA ORGANIZACIJA CRNE GORE (NTO CG)

- U okviru obilježavanja Nacionalnog dana Crne Gore, NTO CG je, u saradnji sa MERT-om, lokalnim turističkim organizacijama i turističkom privredom, organizovala **promociju turističke ponude na svjetskoj izložbi Expo 2020**, za turooperatore i medije iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, u Dubaiju. Promociji, koja je održana u paviljonu Crne Gore, prisustvovalo je oko 50 predstavnika turoperatora, turističkih agenata, medija i influensera iz UAE, koji su izrazili veliko interesovanje za turističku ponudu Crne Gore;

- **Promocija turističke ponude kroz sljedeće kanale:** PR aktivnosti; organizacija studijskih grupa i događaja za predstavnike medija; online i offline oglašavanje putem zvaničnog portala www.montenegro.travel i društvenih mreža; učešće na turističkim sajmovima i berzama; učešće na radionicama, road show događajima i sličnim događajima za predstavnike turističke privrede; organizacije tematskih događaja;

- Kontinuirana realizacija aktivnosti u saradnji sa predstavnicima medija, PR aktivnosti i organizacija studijskih grupa za predstavnike medija. Takođe, realizovano je učešće na događajima za privredu i organizacija studijskih grupa za predstavnike turoperatora u cilju uključivanja Crne Gore u njihove programe;

- **Prezentacija turističke ponude organizovana je na sajmovima i berzama turizma.** Prvi u nizu, bio je sajam turizma u Beogradu (23.–27. marta t.g.). Crna Gora je svoju ponudu predstavila i na Beogradskom manifestu, krajem maja t.g.;

NTO CG se zalaže za model zajedničkog marketing oglašavanja NTO CG - LTO - turistička privreda, putem plaćenog digitalnog marketing oglašavanja, a sve u skladu sa Programom digitalnog marketinga za period 2021-2023. g.;

- Turistička ponuda se kontinuirano promovise i putem **NTO CG digitalnih kanala, društvenih mreža i veb portala.** Izrađen je novi portal www.montenegro.travel koji predstavlja glavni kanal za digitalnu promociju Crne Gore kao destinacije sa raznovrsnom ponudom. Destinacija je predstavljena kroz specifična/autentična iskustva, proizvode u okviru tri najznačajnija strateška proizvoda Crne Gore: sunce i more – priroda i avanturizam – kultura i ture. Takođe, izrađen je i potportal koji će dodatno obezbijediti efikasniju komunikaciju, interakciju i plasiranje B2B informacija, a koji se odnose na biznis, MICE turizam i medije;

- Posredstvom kontakt telefona za žalbe/primjedbe/informacije u NTO CG, **kontinuirano se vrši evidencija pristiglih primjedbi turista.**

3.3. PRIVREDNA KOMORA CRNE GORE

Organizovane / održane su:

- XIX sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva na temu „Povezivanje turizma i poljoprivrede“;
- XX sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva na temu „Aktivnosti i izazovi na pripremi ljetnje turističke sezone 2022“;
- Okrugli sto na temu „Radna snaga u turizmu“;
- XXI sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva na temu „Suzbijanje sive ekonomije u turizmu i zapošljavanje sezonske radne snage“;
- XXII sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva na temu „Realizacija aktivnosti na pripremi ljetnje sezone“;
- XXIII sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva na temu „Praćenje toka odvijanja ljetnje sezone“;
- **povezivanje turizma i poljoprivrede** - Inkorporiranje tradicionalnih vrijednosti u savremenu turističku ponudu, koja doprinosi prepoznavanju Crne Gore kao zemlje sa specifičnom ponudom, realizuje Privredna komora CG kroz projekte “Dobro iz Crne Gore”, “Kupujmo domaće” i “Domaći ukusi”.

- Organizovanje radionica za turističke privrednike za dodjelu oznake "Safe Travels".

Napomena: S obzirom da je u Crnoj Gori stabilizovana zdravstveno-epidemiološka situacija u odnosu na corona-virus, turističkoj privredi je proslijeđen podsjetnik o primjeni Vodiča kroz sigurnosno-zdravstvene protokole za Covid-19, pripremljen u 2021. godine.

3.4. ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

- sprovođenje redovnih aktivnosti u skladu sa nadležnostima ZZZCG vezano za informisanje i posredovanje pri zapošljavanju;
- posjete poslodavcima radi promocija usluga Zavoda;
- organizovanje sajмова zapošljavanja i okruglih stolova;
- postavljanje informacija o sezonskom zapošljavanju 2022. na web prezentaciji Zavoda;
- realizacija mjera aktivne politike zapošljavanja za oko 300 nezaposlenih lica kroz programe obrazovanja i osposobljavanja odraslih kroz:
  - program podrške osposobljavanju i zapošljavanju mladih za poslove inspeksijskog nadzora i
  - program sticanja stručnih kvalifikacija i ključnih vještina, potrebnih za obavljanje poslova i radnih zadataka u sektoru turizma i drugim sektorima direktno ili indirektno povezanim sa turizmom;
- realizacija programa javnog reda – ekoloških, komunalnih i drugih društveno korisnih sadržaja koji doprinose imidžu Crne Gore kao turističke destinacije.

Nerealizovane aktivnosti:

- omogućavanje on-line prijave studenata i đaka za rad na sezonskim poslovima.

Napomena: Informatički sistem ZZZCG nije podržavao modul on-line prijave, u toku je testni modul, koji će biti prezentovan tokom do kraja 2022. godine;

- realizacija programa podsticaja za zapošljavanje nezaposlenih lica u sektoru turizma;

- izrada brošura i zakup bilborda/city lightove širom države sa ključnim porukama.

3.5. MINISTARSTVO KAPITALNIH INVESTICIJA

Direktorat za državne puteve

- izvođenje radova na redovnom održavanju državnih puteva - priprema za ljetnju turističku sezonu;
- izgradnja bulevara Podgorica – Danilovgrad;
- rekonstrukcija regionalnog puta R1 Cetinje- Njeguši, dionica od supermarketa Voli do Bajičke crkve, I faza: Mojkovačka ulica

Nerealizovane aktivnosti

- izgradnja Bulevara Vilića Branta od ukrštanja sa Moskovskom do kružnog toka - skretanja za autoput;
- rekonstrukcija M-2, dionica: Lepenac- Ribarevine- Poda- Berane;
- rekonstrukcija puta Tuzi- Mataguži;
- investiciono presvlačenje asfaltnog kolovoza na magistralnim i regionalnim putevima, sekcija Podgorica, Kotor, Nikšić, Berane, Pljevlja,
- sanacija dva klizišta na magistralnom putu Plužine- Nikšić,
- rekonstrukcija puta Pljevlja- Mihajlovića,
- rekonstrukcija dionice magistralnog puta Nikšić-Podgorica: izgradnja bulevara od raskrsnice Podgorica-Cetinje-Nikšić do Komanskog mosta-dužina 1,7 km,
- rekonstrukcija puta i izgradnja tunela na dionici puta Lubnice – Jezerine,
- izgradnja puta Vrutlja- Mijakovići, dužina cca 7,5 km,
- rekonstrukcija puta Pljevlja - Metaljka – I faza u dužini cca 19 km,
- rekonstrukcija puta Mojkovac - Lubnice, dionica Mojkovac - Vragodo, cca 8 km,
- izgradnja obilaznice Rožaje – II faza,
- izgradnja magistralnog puta Cetinje – Čevo - Nikšić, dionica Cetinje - Čevo, dužine 23 km,

Direktorat za vazdušni saobraćaj:

- Ljetnja IATA sezona S22 obuhvata period od 27. marta do 29. oktobra t.g. U tom periodu Kompanija realizuje kako redovan, tako i čarter saobraćaj ka nizu destinacija. **Pregled destinacija sa kojima je Crna Gora imala uspostavljen avio saobraćaj tokom minule ljetnje sezone, prikazan je u izvještaju dostavljenom od strane Aerodroma Crne Gore.**

Direktorat za pomorski saobraćaj i unutrašnju plovidbu:

- Redovno održavanje i remont: opreme za hitno reagovanje; SAR čamaca za spašavanje ljudskih života na moru; objekata pomorske rasvjete; ECO čamaca;
- Sprovođenje aktivnosti na preventivnoj protiv-požarnoj zaštiti na senzorskim lokacijama;
- Sprovođenje obuka za traganje i spašavanje osoba na moru;
- Obavljanje tehničkih pregleda brodova i svih plovniha objekata sa naznakom na plovne objekte koji se bave privrednom djelatnošću;
- Realizovanje planske dokumentacije i organizovanje vježbe za spašavanje ljudskih života na moru i hitno reagovanje u slučaju zagađenja mora sa plovniha objekata;
- Primjena sistema za nadzor, informisanje i upravljanje pomorskim saobraćajem-VTMIS;
- Monitoring morskog pojasa Crne Gore u cilju ranog otkrivanja naftnih mrlja;
- Primjena Zakona o jahtama i Primjenu Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe;
- Održavanje sastanaka sa relevantnim državnim organima, a u cilju koordinacije tokom turističke i nautičke sezone;

- Pružanje asistencije drugim državnim organima u dijelu inspekcijskog nadzora na moru;
- Kontrola poštovanja sigurnosti pomorskog saobraćaja na moru;
- Sprovođenje aktivnosti monitoringa proglašanih zaštićenih područja u moru Platamuni, Katič, Stari Ulcinj, u saradnji sa JPMD;
- Sprovođenje aktivnosti na sprečavanju nelegalnog izlova ribe u moru, u saradnji sa nadležnim institucijama;
- Potpisivanje SAR sporazuma sa marinama, kompanijama i privatnim licima, a koji se odnose na pružanje asistencije u slučaju akcija na moru.

- Realizacija IPA projekta vezano za nabavku opreme za sprečavanje zagađenja mora sa plovni objekata i implementacija II faze VTMS sistema za pokrivanje Bokotorskog zaliva i Skadarskog jezera.
- Napomena:** Realizacija Projekta je u toku i očekuje se njegov završetak do kraja 2022. godine.

Direktorat za željeznički saobraćaj:

Aktivnosti iz oblasti željezničkog saobraćaja su realizovane po prethodno definisanom planu. U okviru **međunarodnog saobraćaja** za ljetnu turističku sezonu 2022. godine, realizovan je saobraćaj vozova u dnevnoj i noćnoj ponudi na relaciji Bar-Beograd-Bar. Tokom ljeta, na relaciji Bar - Beograd - Bar, u sastavu noćnog voza, sa "Srbija Vozom" a.d., realizovan je saobraćaj kola sa sjedištima, kola sa ležajevima i kola za spavanje, kao i kola za prevoz praćenih automobila. U dnevnoj ponudi saobraćala su kola sa sjedištima. Kada su u pitanju vozna sredstva, do početka ljetnje turističke sezone 2022. na raspolaganju je bilo: devet kola za spavanja, pet kola sa ležajevima i sedam kola sa sjedištima.

Kada je riječ o **lokalnom saobraćaju**, tokom ljetnje turističke sezone 2022. godine, aktuelna je bila linija za prevoz putnika na relaciji Podgorica-Sutomore i Nikšić-Sutomore; aktivnosti vezane za prevoz putnika za organizovane kulturne događaje; prevoz putnika do atraktivnih turističkih destinacija koje se nalaze u blizini pruge; posebne povlastice za prevoz biciklista sa biciklima.

Direktorat za drumski saobraćaj:

Aktivnosti iz oblasti drumskog saobraćaja su realizovane po ranije definisanom planu. Shodno tome, Direktorat za drumski saobraćaj, realizovao je 325 međugradskih autobuskih linija i 187 međunarodnih linija sa Republikom Srbijom, Bosnom i Hercegovinom, Republikom Albanijom, Republikom Hrvatskom, Republikom Sjevernom Makedonijom, SR Njemačkom, Republikom Turskom, Luksemburgom i sa Republikom Kosovo.

Registrovano i ovjereno je 348 međugradskih redova vožnje, uključujući i tri nova reda vožnje koji su počeli da se obavljaju od početka oktobra 2022. godine, na relaciji Nikšić-Plužine, koji je bio obustavljen nekoliko mjeseci.

3.6. UPRAVA ZA SAOBRAĆAJ

- Izgradnja Bulevara Podgorica – Danilovgrad,
- Radovi na redovnom održavanju državnih puteva- priprema za ljetnju turističku sezonu,
- Rekonstrukcija regionalnog puta R 1 Cetinje - Njeguši, dionica od supermarketa Voli do Bajičke crkve; I faza: Mojkovačka ulica,
- Rekonstrukcija puta i izgradnja tunela na dionici puta Lubnice – Jezerine. Status: realizovano, tj. radovi koji su u toku, odvijaju se planiranom dinamikom,
- Rekonstrukcija puta Pljevlja-Metaljka u dužini cca 19 km. Radovi se odvijaju planiranom dinamikom,

- Izgradnja magistralnog puta Cetinje - Čevo - Nikšić dionica Cetinje - Čevo, dužine 23 km. Radovi koji su u toku, odvijaju se planiranom dinamikom,
- Rekonstrukcija magistralnog puta Rožaje-Špiljani (granica sa Republikom Srbijom). Radovi se odvijaju planiranom dinamikom

Nerealizovane aktivnosti:

- Izgradnja Bulevara Vilija Baranta od ukrštanja sa Moskovskom do kružnog toka - skretanja za autoput - radovi nijesu otpočeli zbog neriješenih imovinskih odnosa od strane Glavnog grada;
- Izgradnja puta Vrulja - Mijakovići, dužina cca 7,5 km - radovi su obustavljeni;
- Rekonstrukcija puta Mojkovac-Lubnice, dionica Mojkovac-Vragodo, cca 8 km. - radovi su obustavljeni,
- Izgradnja obilaznice Rožaje - II faza - radovi su obustavljeni;
- Rekonstrukcija M-2, dionica: Lepenac – Ribarevine – Poda – Berane - radovi nijesu otpočeti;
- Rekonstrukcija puta Tuzi – Mataguži - radovi nijesu otpočeli usled neriješenih imovinskih odnosa od strane opštine Tuzi;stran
- Investiciono presvlačenje asfaltnog kolovoza na magistralnim i regionalnim putevima na sekcijama: Podgorica, Kotor, Nikšić, Berane i Pljevlja - Investiciono presvlačenje završeno u sekcijama Kotor, Nikšić, Berane, Pljevlja. *Za sekciju Podgorica nije bilo dostavljenih ponuda, tenderska procedura je obnovljena nakon ljetnje sezone;*
- Sanacija dva klizišta na magistralnom putu Plužine – Nikšić - prvo klizište je završeno, u toku su radovi na drugom;
- Rekonstrukcija puta Pljevlja – Mihajlovica - radovi su u toku;
- Rekonstrukcija dionice magistralnog puta Nikšić-Podgorica - Izgradnja buleva od raskrsnice Podgorica-Cetinje-Nikšić do Komanskog mosta u dužini 1,7 km. - I faza - radovi su u toku.

3.7. AERODROMI CRNE GORE

AERODROM PODGORICA

- Nastavak dugogodišnje saradnje sa kompanijama: Air Serbia (Beograd), Turkish Airlines (Istanbul), Austrian Airlines (Beč), Ryanair, Wizz Air;
- Realizacija letova Nacionalne kompanije prema Beogradu i Frankfurtu (tokom ljetnje sezone);
- Realizacija letova Nacionalne kompanije prema sledecim gradovima: Pariz, Nantu, Ciri, Lion, Tel Aviv, Jerevan;
- Povratak avio kompanije Aegean Air na ruti Atina – Podgorica, kao i Enter Air (Poznan);
- Nastavak saradnje sa aviokompanijom Luxair;
- Uspostavljanje letova na relaciji Podgorica-Pariz, posredstvom avio prevoznika Transavia;
- Realizacija letova avio kompanije Lot Polish na relaciji Podgorica - Varšava i Podgorica – Katowice;
- Realizacija letova avio kompanije Wizz air na strateškim rutama – Rim, London (Getvik), Milano, Mihn (Memingen), Dormund, kao i destinacijama Katowice, Varšava, Budimpešta i Beč;
- Realizacija letova avio kompanije Ryanair ka strateškim rutama – Brisel, Barselona, London (Stansted), Zagreb, Krakov, Bolonja, Vroclav i Berlin.

Nerealizovane aktivnosti:

- Nastavak saradnje sa avio kompanijama Air Astana i Chair Airlines.
Napomena: *Prema najavama za t.g., očekivao se veći broj letova u odnosu na prethodnu godinu (Air Astana nije ostvarila najavljeni broj letova već manji broj u odnosu na 2021. godinu. Chair Airlines je otkazao najavljene letove);*
- Najava avio kompanija Wind Rose za saobraćaj na relaciji Podgorica – Kiev;
Napomena: *zbog situacije u Ukrajini letovi su otkazani;*

- Realizacija letova Nacionalne kompanije prema Rimu, Hanoveru, Kopenhagenu i Pardubicama

AERODROM TIVAT

- TO Montenegro i Air Serbia nastavljaju sa cjelogodišnjim saobraćajem: Air Serbia sa Beogradom, a u špicu sezone i sa Nišom;
- TO Montenegro realizuje letove ka Beogradu i Istanbulu. U toku ljetnje sezone realizuje letove prema Ljubljani, Banja Luci i Pragu;
- letovi avio kompanije Easy Jet - London, Mančester, Berlin,
- letovi avio kompanije Transavia - Pariz,
- letovi avio kompanije Luxair – Luksemburg;
- letovi avio kompanije Edelwais – Cirihi;
- letovi avio kompanije Fly Dubai – Dubai;
- letovi avio kompanije Azerbaijan Airlines – Baku;
- letovi avio kompanije Israir prema Tel Avivu;
- letovi avio kompanije Norwegian Air Shuttle - Oslo i Helsinki;
- letovi avio kompanije Smartlynx – Riga, Talin.

Nerealizovane aktivnosti:

- letovi ka Moskvi i Sankt Peterburgu;
- letovi ruskih avio kompanija (Aeroflot, S7, Nord Star, Pobeda, Ural) iz Moskve;
- letovi avio kompanija prema tržištu Ukrajine - Kompanije koje su najavile letove na tržištu Ukrajine su: Azur air, Bees, Sky up, Jonika, Wind Rose, Ukraine International airlines;
- letovi ka aerodromu Tivat od strane avio kompanije Austrian Airlines (Beč), kao i FlyNas (Rijad);
- letovi avio kompanije European Air Charte - Lajpcig i Dizeldorf;
- letovi avio kompanije SAS – Oslo, Kopenhagen, Stokholm;
- letovi avio kompanije TUI (povratak poslije 2 godine pauze) – Ajndhoven;
- letovi avio kompanije Eurowings-Cirihi;
- letovi avio kompanije Tui Nederland-Eindhoven;

Napomena: *Letovi su obustavljeni usled političkih prilika.*

3.8. JP „REGIONALNI VODOVOD CRNOGORSKO PRIMORJE“

- Nabavka i zamjena mjerne opreme (elektromagnetni mjerači protoka, davači pritiska, nivometri isl),
- Popravka hidromašinske i elektro opreme,
- Periodično čišćenje vodozahvata izvorišta Bolje Sestre;
- Servis postrojenja za kaustičnu sodu, uz nabavka i ugradnja kaustične sode u hlornom postrojenju;
- Nabavka hlora i usluge baždarenja boca;
- Ispitivanje kvaliteta vode za ljudsku upotrebu;
- Nabavka rezervnih djelova za održavanje regionalnog vodovodnog sistema;
- Popravka hidromašinske i elektro opreme;
- Nadogradnja (unaprjeđenje) opreme za poboljšanje bežičnog prenosa informacija u okviru sistema za upravljanje regionalnim vodovodnim sistemom;
- Servis laboratorijske opreme;
- Dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija objekata Regionalnog vodovod;
- Detekcija tehničkih gubitaka u sistemu.

Nerealizovane aktivnosti

- Nabavka transportnog vozila za terenski rad.
- Izgradnja novog cjevovoda od Budve do Tivta-2,2 km duga dionica Prijedor-Lastva Grbaljska.

3.9. ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE AD NIKŠIĆ

- Remont TE Pljevlja;
- Nabavka dijela nedostajućih količina električne energije za vrijeme trajanja remonta TE Pljevlja. **Predviđena sredstva:** 5.000.000,00 €. (Iznos realizovanih sredstava je 23.865.577,15 € i veći je zbog većih cijena električne energije na tržištu);
- Nabavka dijela nedostajućih količina električne energije za jun i treći kvartal prema Energetskom bilansu Crne Gore. **Iznos predviđenih sredstava:** 12.700.000,00 € (iznos realizovanih sredstava 16.082.509,20 €),
- Renoviranje poslovnog prostora - snadbijevanje Budva – naplatni punkt Petrovac. **Iznos predviđenih sredstava:** 20.000,00 €, (iznos realizovanih sredstava 2.500,00 u okviru kojih je izvršena samo adaptacija dijela koji je u vlasništvu EPCG),
- Nabavka dijela nedostajućih količina električne energije za jun, jul, avgust i septembar. **Iznos predviđenih sr.:** 13.200.000,00 € (iznos realizovanih sredstava je 120.777.724,25 € i veći je zbog većih cijena električne energije na tržištu);
- Renoviranje poslovnog prostora - snadbijevanje Žabljak. **Iznos predviđenih sredstava:** 20.000,00 €. **Napomena:** Realizacija je u toku, završetak se očekuje do kraja novembra t.g., (iznos realizovanih sredstava je povećan na 51.000,00 €, zbog odluke da se renovira cjelokupan prostor).

3.10. CEDIS

- Revizija i remont prekidača i opreme trafostanice 35/X kV kao i zamjena malouljnih prekidača na pojedinim trafostanicama u primorskim opštinama;;
- Revizija i ispitivanje relejne zaštite u Ulcinju, Baru, Petrovcu, Budvi;
- Revizija AKU baterija i ispravljača u Ulcinju, Baru, Petrovcu, Budvi, Kotoru, Herceg Novom
- Obilazak dalekovoda 35 kV u primorskim opštinama;
- Kapitalne investicije**
- Izgradnja TS 10/0,4kV, 1x630 (1000)kVA "Podi" sa uklapanjem u 10kV i NN mrežu-HN;
- Izgradnja TS 10/0,4kV, 1x630kVA "Dumidran II" sa uklapanjem u 10 kV mrežu-TV;
- Izgradnja TS 10/0.4 kV "Čanj - kaptaža".
- Izgradnja 10 kV voda "Klinici-Arza".
- Izgradnja NDTs 10/0,4kV Lastva Most sa priključnim KB 10kV;
- Rekonstrukcija NDTs 10/0,4 kV "Babin Do 1" 630 kVA - Zamjena SN bloka;
- Izgradnja DTS 10/0,4kV Markičići;
- Izgradnja NDTs 10/0,4kV 1000 kVA "Blok12", DUP"Bečići"; Hotelski kompleks Casa del Mare;
- Izgradnja NDTs 10/0,4kV, 1x630kVA "Kavač 6", i uklapanje u SN i NN mrežu – KO;
- Izgradnja NDTs 10/0.4 kV "Studentski dom";
- Izgradnja nove NDTs 10/0,4 kV "Rafailovići 1 - Nova", 3x1000 kVA i inkorporiranje u postojeću SN mrežu, BD;
- Izgradnja TS 10/0,4kV 1x630kVA "Kavač 7" sa uklapanjem u 10kV mrežu – KO Kavač, KO;
- Izgradnja podzemnih NN kablova iz TS 10/0,4 kV "Bregvija" prema Maraš Kolji;
- Opremanje 10 kV ćelije u TS 35/10 kV Račica.

Nerealizovane aktivnosti:

Kapitalne investicije: Rekonstrukcija DV 35 kV "Markovići"- "Miločer", BD.

Napomena: Pribavljeni su UTU; u toku je izrada projektne dokumentacije;

- Izgradnja STS 10/0,4kV 250kVA "Dugonja-Ubli" sa uklapanjem u 10kV i NN mrežu-HN.
Napomena: pribavljeni su UTU; riješeni IPO; završena izrada i revizija projektne dokumentacije; u toku su pripremne aktivnosti za postupak javne nabavke;
- Remont dalekovoda 10 kV, niskonaponske mreže i stubne trafostanice 10/0,4 Kv, u opštinama: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Ulcinj, Budva, Bar.

3.11. MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

- Realizacija kampanje podizanja svijesti građana o prevenciji i zaštiti od požara;
  - Održavanje sastanaka sa komandirima službi zaštite i spašavanja i drugim subjektima sistema zaštite i spašavanja na temu pripreme ljetnje požarne sezone;
  - Formiranje Štaba operativne akcije "Ljeto 2022";
  - Priprema Plana mjera i aktivnosti Uprave policije za ljetnju turističku sezonu 2022. godine;
  - Priprema plana ispomoći CB i OB u primorskim opštinama, shodno procjeni i definisanje pitanja vezano za smještaj, ishranu i prevoz policijskih službenika;
  - Promocija broja 112 i servisa koje pruža Operativno-komunikacioni centar 112 – OKC 112, kao važnog resursa za turiste koji dolaze u Crnu Goru;
  - Realizacija Plana mjera i aktivnosti Uprave policije za ljetnju turističku sezonu 2022. godine,
  - Realizacija plana ispomoći CB i OB u primorskim opštinama;
  - Realizacija Protokola o saradnji, u vidu razmjene i angažovanja policijskih službenika sa ministarstvima Hrvatske, Srbije, Albanije, Makedonije, Italije i Rumunije, u periodu od 01. 07- 01. 09. 2022. godine.
- Napomena:** Navedena saradnja, sa policijom Hrvatske, funkcionisala je na bazi reciprociteta.

Nerealizovane aktivnosti:

- Uvećanje kvote goriva za jun, jul i avgust 2022. godine, za vozila koja su na zaduženju kod CB i OB u primorskim opštinama.
- Napomena:** Nijesu obezbijedena sredstva za uvećanje kvote goriva za vozila koja su na zaduženju CB/OB u primorskim opštinama.

3.12. UPRAVA POLICIJE

- Intenziviranje operativnog rada shodno analizi rizika, angažovanje vođe sektora na najfrekventnijim graničnim prelazima,
- Održavanje sastanaka sa predstavnicima graničnih policija susjednih zemalja radi usklađivanja zajedničkih aktivnosti na poslovima granične kontrole, a koje se tiču sprečavanja svih oblika prekograničnog kriminala, nezakonitih migracija i efikasnije razmjene informacija u skladu sa potpisanim sporazumima i protokolima,
- Izrada plana aktivnosti za preduzimanje mjera pojednostavljene procedure prelaska državne granice na graničnim prelazima za vrijeme ljetnje turističke sezone,
- Sprovođenje aktivnosti na kontroli kretanja i boravka stranih državljana i sprječavanja i otkrivanja nezakonitih migracija. Pojačana kontrola mjesta gdje borave tražioci azila,
- Realizacija aktivnosti u cilju efikasne i djelotvorne implementacije sporazuma o readmisiji sa susjednim zemljama, posebno sa Republikom Albanijom, u dijelu nadležnosti Sektora granične policije,
- Sprovođenje pojačane kontrole kretanja i boravka stranaca kako samostalno, tako i u saradnji sa nadležnim inspeksijskim službama u cilju suzbijanja nezakonitih migracija i nezakonitog rada stranaca,

- Kontrolisanje objekata koji pružaju usluge izdavanja smještaja i lokalnih turističkih organizacija, u cilju sprovođenja Zakona o strancima u dijelu prijave i odjave boravka stranaca i funkcionisanja Registra prijave boravka, kao i suzbijanja sive ekonomije u oblasti turizma,
- Održavanje sastanaka sa predstavnicima Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Uprave prihoda i carina, Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama i Uprave za sport i mlade, radi usklađivanja procedura prelaska državne granice, sa posebnim osvrtom na prelazag državne granice van graničnih prelaza u skladu sa odredbama Zakona o graničnoj kontroli,
- Analiza stanja i angažovanje većeg broja službenika (ispomoć) na najfrekventnijim graničnim prelazima i inspektora za strance za vrijeme ljetnje turističke sezone, u organizacionim jedinicama Regionalnog centra granične policije „Jug“, shodno potrebama,
- Pojačano kontrolisanje stranih državljana koristeći sve raspoložive kapacitete centara za policijsku saradnju u Trebinju i Plavu, a shodno protokolima o radu,
- Vršenje kontrolnih obilazaka u Regionalnim centrima granične policije, po svim liniji rada, u cilju ostvarivanja uvida u rad granične policije i sprovođenje utvrđenih procedura rada.

3.13. MINISTARSTVO ZDRAVLJA - INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE CRNE GORE

- Predstavnici Centra za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti su tokom trajanja sezone obavještavali nadležno ministarstvo i javnost o aktuelnoj epidemiološkoj situaciji u zemlji i svijetu, kao i o preduzimanju odgovarajućih preventivnih mjera ili mjera suzbijanja;
- Angažovan je dodatni broj inspektora za vršenje sanitarnih pregleda po potrebi, tokom ljetnje turističke sezone;
- Ugostitelji i ostali subjekti koji posluju sa hranom i vodom, kao i kozmetički saloni, bili su informisani u cilju blagovremenog ispunjavanja zahtjeva Pravilnika o higijenskom minimumu, a koji je u proceduri (predat na saglasnost Ministarstvu zdravlja) i koji se odnosi na obuku i sticanje osnovnih znanja iz higijene i epidemiologije u cilju sprečavanja bolesti koje se prenose vodom i hranom.

Nerealizovane aktivnosti

- Nabavka dodatnih materijala za dijagnostiku na SARS CoV2, kao i nabavka dodatnih materijala za obradu uzoraka sanitarnih pregleda tokom sezone;

Napomena: Nije bilo potrebe za nabavkom dodatnih materijala.

3.14. UPRAVA ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE

- Sprovođenje obuke inspektora uključenih u pojačan nadzor u ljetnjoj turističkoj sezoni - inspektora za hranu i graničnih veterinarskih i fitosanitarnih inspektora (Sektor za bezbjednost hrane),
- Izrada pomoćnih alata za efikasan nadzor: kontrolnih/ček lista; procedura za postupanje po inicijativama za vršenje inspekcijaskog nadzora i definisanje internih procedura za izvještavanje o preduzetim mjerama po podnijetim inicijativama; postupanje u slučajevima prijave sumnje na trovanje hranom i definisanje operativne procedure sa epidemiološkim službama na centralnom nivou i na nivou područnih jedinica u turističkim opštinama; utvrđivanje načina saradnje sa drugim organima i institucijama u sprovođenju, prema potrebi, zajedničkog inspekcijaskog nadzora. (Sektor za bezbjednost hrane),
- Formiranje Operativnog tima za praćenje planiranih aktivnosti tokom turističke i izvještavanje o sprovedenim aktivnostima u predsezoni i sezoni,
- Donošenje Akcionog plana za ljetnju turističku sezonu 2022. godine i utvrđivanje liste objekata koji su bili predmet nadzora inspekcije za hranu, priprema pojedinačnih planova nadzora objekata po opštinama, definisanje predmeta i učestalost kontrole, tehnike i metode kontrole,

- Sprovođenje pojačanog nadzora, u skladu sa analizom rizika, nad pošiljkama živih životinja, hrane biljnog i životinjskog porijekla, hrane za životinje i predmeta i materijala koji dolaze u kontakt s hranom na graničnim inspekcijskim mjestima, carinarnicama i mjestima krajnjeg odredišta s ciljem da se prije početka sezone utvrdi stepen usaglašenosti sa propisanim zahtjevima hrane koja se uvozi u Crnu Goru,
- Sprovođenje nadzora nad pošiljkama koje podliježu veterinarskoj, fitosanitarnoj i inspekciji za hranu na graničnim inspekcijskim mjestima i mjestima carinjenja/odnosno angažovanje većeg broja inspektora iz drugih područnih jedinica rada zbog povećanog obima uvoza hrane, kako bi se omogućio nesmetan protok pošiljki, manja zadržavanja i snabdjevenost tržišta u toku sezone.

Nerealizovana aktivnosti:

- Registracija privremenih objekata u kojima se obavlja djelatnost poslovanja hranom, i sprovođenje inspekcijskog nadzora u ovim objektima neposredno prije upisa u Centralni registar objekata za hranu (hoteli, restorani, brze hrane, trgovine i dr.) radi provjere ispunjenosti propisanih uslova;
Napomena: Nije organizovana predaja zahtjeva za upis u Registar objekata za hranu u kancelarije inspekcije za hranu u opštinama Bar, Herceg Novi, zbog nedostatka sredstava za smještaj, ishranu i dnevnice službenika i refertenata za prijem zahtjeva, obradu i izdavanje rješenja o upisu u odgovarajuće registre.
- Vršenje pojačanog inspekcijskog nadzora u predsezoni, objekata u kojima se tokom cijele godine obavlja djelatnost poslovanja hranom, od strane inspektora sa mjestom rada u primorskim opštinama i mobilnih timova inspektora iz drugih opština;
Napomena: Nijesu organizovani mobilni timovi inspektora iz drugih opština zbog nedostatka sredstava za smještaj, gorivo i dnevnice. Zbog malog broja inspektora nijesu kontrolisani svi objekti upisani u Registar registrovanih i odobrenih objekata;
- Vršenje pojačanog nadzora objekata na primorju, privremenih i stalnih u skladu sa Akcionim planom i ad hoc nalogima Operativnog tima od strane domicilnih inspektora, ovlašćenih inspektora i mobilnih timova inspektora iz drugih opština;
Napomena: Krajem juna t.g., Vlada CG je odobrila iz budžetskih rezervi sredstva u iznosu od 25.000,00€ za realizaciju ove aktivnosti. Pojačan nadzor je počeo tek 1. avgusta;
- Vršenje pojačanog nadzora objekata u turističkim opštinama na sjeveru, u kojima se obavlja djelatnost poslovanja hranom kao i sezonskih objekata od strane inspektora sa mjestom rada u sjevernim opštinama i mobilnih timova inspektora iz drugih opština, prema potrebi ;
Napomena: Pojačan inspekcijski nadzor je sproveden samo od strane 4 inspektora za hranu sa mjestom rada u sjevernim opštinama.

3.15. JP ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE

- Rekonstrukcija šetališta na Jazu, od postojećeg šetališta do zapadnog dijela plaže Jaz, u dužini 226 m,
- Rekonstrukcija šetališta u Pržnom, od zapadnog kraja hotelskog kompleksa Maestral do istočnog kraja plaže Pržno,
- Kontrola terena radi evidencije oštećenja i praćenja radova na opravkama i održavanju zone morskog dobra,
- Kontrola komunalne uređenosti prostora u cilju konstatacije stanja uređenja javnih površina u skladu sa ugovorima JP sa Komunalnim preduzećima o vršenju usluga,
- Zajedničke aktivnosti vezane za inspekcijski nadzor urbanističko građevinske inspekcije i drugih inspekcija,
- Vanredna čišćenja prostora u smislu komunalnog nereda i objekata u zoni morskog dobra,
- Obuka i licenciranje spasilaca u saradnji sa Crvenim krstom CG,

- Učešće u realizaciji programa Plava zastavica za sezonu 2022. godine u saradnji sa NVO Ecom i zakupcima kupališta.
- Sprovođenje javnog poziva za ustupanje na korišćenje plutajućih privremenih objekata predviđenih Programom privremenih objekata,
- Sprovođenje javnog poziva za ustupanje na korišćenje objekata obalne infrastrukture, privežišta i pristaništa predviđenih Programom objekata obalne infrastrukture,
- Priprema poziva za zaključenje anksa Ugovora i priprema aneksa Ugovora za 2022. godinu,
- Priprema javnih poziva za lokacije privremenih objekata/kupališta koja nemaju korisnika, tj. nisu ustupljena,
- Učestvovanje u upravni sporovima koji se odnose na sprovedene upravne postupke po javnim pozivima za davanje na korišćenje dijelova morskog dobra,
- Priprema javnih poziva za ustupanje privremenih objekata/loakcija na obalama rijeke Bojane u Ulcinju.
- Obilazak infrastrukturnih radova sa predstavnicima medija, primorskih opština, mjesnih zajednica i ostalih institucija čije je učešće neophodno za kvalitetan završetak poslova i slanje afirmativnih poruka o predmetnim poslovima ka javnosti.
- Nabavka i postavljanje parkovskog mobilijara (klupe, kante),
- Izvođenje radova na rehabilitaciji i uređenju lokalnih pristupnih puteva na lijevoj obali rijeke Bojane,
- Izvođenje hitnih intervencija iz sitnih sanacija obale u svim primorskim opštinama,
- Rekonstrukcija objekata obalne infrastrukture od javnog interesa (ponte),
- Studija tehničko tehnoloških uslova za lokacije nautičkih sidrišta u Bokotorskom i Budvanskom zalivu;
- Zaključivanje Ugovora o reklami sa istaknutim medijskim kućama, u cilju dodatne promocije i obezbjeđivanja prostora za pravovremeno informisanje javnosti o svim aktivnostima na pripremi ljetnje turističke sezone;
- Opremanje klupama i konstrukcijama od lakih materijala sa nadstrešnicama čekališta za taxi plovne objekte;
- Učešće na regionalnim sajmovima u svrhu promocije JPMD;
- realizacija programa praćenja kvaliteta morske vode za kupanje na javnim kupalištima.

- Kreiranje promotivnog materijala;
- Izvođenje radova na ograđivanju dina i sanacija postojeće ograde na Velikoj plaži, opština Ulcinj;
- Izvođenje radova na uređenju pješačke staze u dužini od 80 m i uz granicu rezervata Tivatska solila, opština Tivat;
- Ucertavanje/prepoznavanje lokacija za nautička sidrišta u program privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2019-2023. godine, shodno odrađenim studijama tehničko tehnoloških uslova za formiranje nautičkih sidrišta u Budvanskom i Tivatskom zalivu;

Napomena: pozicije u Budvanskom zalivu: NorthEast od Sv. Nikola, SouthWest od rta Zavala; **pozicije u Tivatskom zalivu:** sidrište ispred naselja Donja Lastva, tri nautička sidrišta ispred naselja Đuraševići, tri nautička sidrišta ispred naselja Krašići.

3.16. JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

NP BIOGRADSKA GORA

- Organizacija Prvomajskog otvaranja Parka.
- Unapređenje postojećeg sistema informativnih tabli, glavnih tabli i smjerokaza;
- Promocija turističke ponude sportski ribolov i "fly fishing",
- Obilježavanje značajnih ekoloških datuma.

Nerealizovane aktivnosti:

- Izrada i štampanje promotivnog materijala:

Napomena: Aktivnost je odložena jer se raspolagalo sa dovoljnom količinom promotivnog materijala.

Djelimično realizovane aktivnosti:

- Unapređenje tematskih staza u saradnji sa PSCG

NP DURMITOR

- Obilježavanje značajnih ekoloških datuma;
- Organizovanje manifestacija i događaja;
- Uređenje vidikovca Ćurevac;
- Unapređenje turističke ponude kajakarenja i vožnja drvenim čamcima po Crnom jezeru.

Nerealizovane aktivnosti

- Izrada promotivnog materijala;
Napomena: Aktivnost je odložena jer se raspolagalo sa dovoljnom količinom promotivnog materijala.
- Unapređenje postojećeg sistema informativnih tabli i smjerokaza;
Napomena: U toku je priprema dizajna;
- Organizovanje manifestacije „Dani evropske baštine“;
Napomena: Ova manifestacija održana je u NP Biogradska gora;
- Izrada studije prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete u skladu sa smjernicama zaštite prirode.
Napomena: Nije formirana radna grupa za izradu Studije

- Uređenje dječijeg igrališta;
Napomena: izvršene su sitnije popravke;
- Izrada autentičnih suvenira Parka;
Napomena: U toku je izrada dizajna.

NP LOVČEN

- Obilježavanje značajnih ekoloških datuma;
- Održavanje i unapređenje postojećih tematskih staza (zamjena folija i popravka tabli);
- Organizovanje manifestacije „Dan koprive“;

Nerealizovane aktivnosti

- Izrada promotivnog materijala;
- **Napomena:** Aktivnost je odložena jer se raspolagalo sa dovoljnom količinom promotivnog materijala;
- Postavljanje informativnih tabli;
Napomena: nije predviđeno planom javnih nabavki;
- Unapređenje postojećeg sistema informativnih tabli i smjerokaza;
Napomena: aktivnost je odložena za pripremu naredne sezone;
- Izrada studije prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete u skladu sa smjernicama zaštite prirode;
Napomena: nije formirana radna grupa za izradu Studije;

- Adaptacija Centra za posjetioce na Ivanovim koritima;
Napomena: izvršena djelimična zamjena folija;
- Uređenje dječijeg igrališta;
- Izrada suvenir Parka;

Napomena: U toku je izrada dizajna;

- Realizovati programe obilaska Parka za različite ciljne grupe.

NP PROKLETIJE

Obilježavanje značajnih ekoloških datuma;

Nerealizovane aktivnosti

- Izrada promotivnog materijala;
Napomena: Aktivnost je odložena jer se raspolagalo sa dovoljnom količinom promotivnog materijala.
- Unapređenje postojećeg sistema informativnih, glavnih smjerokaza;
Napomena: U toku je priprema dizajna;
- Izrada idejnog rješenja za izgradnju četiri odmorišta za pješake i bicikliste;
Napomena: Aktivnost je odložena za narednu sezonu;
- Odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca;
Napomena: Nije formirana radna grupa za izradu Studije;

- Izrada autentičnih suvenira Parka;
Napomena: U toku je izrada dizajna;
- Izrada skulptura karakteristične životinje Parka;
Napomena: U toku je izrada dizajna.

NP SKADARSKO JEZERO

- Obilježavanje značajnih ekološke datuma;
- Unaprijediti Expo prostor na Vranjini;
- Adaptacija Centra za posjetioce na Vranjini preko Intereg projekta Pacon;
- Unapređenje pješačkih staza preko Intereg projekta Pacon;
- Markacija biciklističke staze preko Intereg projekta Pacon;
- Unapređenje postojećeg sistema informativnih tabli i smjerokaza;
- Unapređenje postojeće edukativne i tematske staze;

Nerealizovane aktivnosti

- Izrada promotivnog materijala;
Napomena: Aktivnost je odložena jer se raspolagalo sa dovoljnom količinom promotivnog materijala;
- Izrada autentičnog suvenira Parka;
Napomena: U toku je izrada dizajna;
- Nabavka solarnih bicikala i stanica preko Intereg projekta Pacon;
- Uspostaviti novu rutu za pješačku stazu „Dolinom rijeke Orahovštica“;
- Unapređenje turističke ponude kajakarenje;
- Razviti programe obilaska Parka za različite ciljne grupe.

Pored navedenog, Nacionalni parkovi u kontinuitetu realizuju aktivnosti koje se odnose na: učešće na turističkim sajmovima, obilježavanje značajnih datuma, unapređenja staza i infrastrukture, uspostavljanje sertifikata za lokalne proizvode, pružanje podrške lokalnom stanovništvu u izradi i prodaji suvenira i rukotvorina.

3.17. SKIJALIŠTA CRNE GORE DOO

- Organizacija planinskog maratona "Bjelasica Ultra Trail", namijenjenog profesionalnim i rekreativnim trkačima kao i svim ljubiteljima boravka u prirodi;
- Organizacija *Košarkaškog turnira* u više kategorija;
- Realizacija *akcije Gorske službe spasavanja* kojom su prikazane tehnike i organizacija spasavanja u raznim uslovima;
- Organizacija posjete na Ski centar Kolašin 1600 za štíćenike doma Mladost, samohrane roditelje, kao i za djecu iz okolnih opština;
- Organizacija Kampova, radionica i ostalih aktivnosti;

Nerealizovane aktivnosti

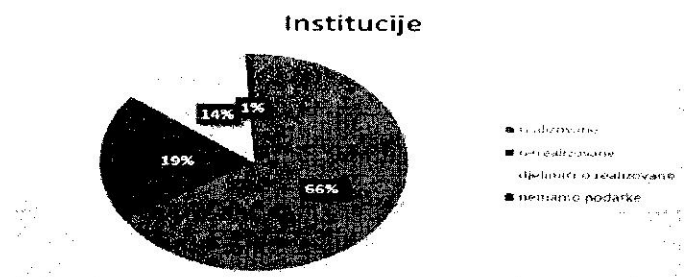
- Organizacija *izložbe oldtajmera*;
- Organizacija *Pazarnog dana*.

3.18. UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

- **Donošenje Plana pojačanog nadzora u ljetnoj turističkoj sezoni**, kojim se preciziraju aktivnosti i njihova organizacija i koordinacija, broj angažovanih inspektora i raspored po opštinama, izvještavanje, saradnja sa organima i institucijama;
- **Pojačani inspeksijski nadzor kako u predsezoni tako i vrijeme trajanja sezone** - U cilju pripreme turističke sezone, Uprava je u predsezoni vršila pojačani inspeksijski nadzor u svim djelatnostima koje učestvuju u turističkom proizvodu Crne Gore, posebno na primorju, preko inspektora (Turistička, Zdravstveno-sanitarna, Tržišna, Inspekcija rada i ostale inspekcije UIP, po potrebi);
- **Obuka inspektora** inspekcija koje učestvuju u pojačanom nadzoru u sezoni i posebno novozaposlenih i inspektora na početnim pozicijama, na teme: primjena sektorskih propisa, koji uređuju djelatnosti koje se vrše u sezoni, posebno novih propisa, uključujući i Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti i Naredbe Ministarstva zdravlja o privremenim mjerama; postupci (inspeksijski nadzor, upravni i prekršajni postupak); primjena novog Zakona o turizmu i ugostiteljstvu; Interna procedura Uprave za postupanje po inicijativama za vršenje inspeksijskog nadzora (broj inicijativa se povećava u sezoni); dodatna obuka inspektora za adekvatno korišćenje informacionih sistema (JIIS, TRIS, TURIS, IRIS, TSWEB, potrošač), kao i obuka novozaposlenih inspektora.

Rezime – Status realizacije aktivnosti na nivou institucija:

Grafik 2

Kako je prikazano na Grafiku 2, od ukupno 291 planirane aktivnosti na nivou nadležnih institucija:

- realizovano je 66%,
- nije realizovano 19%,
-
- nijesu dostavljene informacije za 1% aktivnosti.

4. REALIZACIJA PLANA PRIPREME LIJETNE TURISTIČKE SEZONE 2022. GODINE NA NOVOU LOKALNIH UPRAVA

a. PRIMORSKI REGION

ULCINJ

- Učešće na sajmovima i road show prezentacijama. (Holiday World-Prag, ITF – Beograd, Sajam u Prištini, Road show-Kosovo, Albanija, S.Makedonija);
- Prezentacija ponude Opštine preko internet stranica, elektronskih i štampanih medija;
- Organizovanje manifestacija, kulturnih programa i ostalih događaja: *Svi za turizam, Gastro Night, Old Time fest, Veče videoklipova, Međunarodni sajam knjiga, Međunarodni sajam suvenira, Festival Film, Dani Dijaspore, Pro beach soccer, Međunarodna kolonija umjetnika, Dani maslina, Dani agruma i Turnir u malom fudbalu;*

Nerealizovane aktivnosti:

- Organizovanje manifestacija: *Dani ulcinjskih pomoraca, Svjetski kup u Kitesurfingu, Dolcinium Internacional Festival;*
- Realizacija infrastrukturnih projekata – kanalizacija i vodovodna sanacija.

BAR

- Otvaranje 9 turističko informativnih biroa, i to u Čanju, Sutomoru, Šušanj, Dobroj Vodi, Utjehi, Starom Baru, Virpazaru, Ostrosu i željezničkoj stanici;
- Izrada novog web portala koji će na jednostavan i moderan način pružiti sve potrebne informacije posjetiocima sajta;
- Uvođenje mini atrakcije „Beer bike bar“ u cilju razvoja i unapređenja turističke ponude barske opštine;
- Izrada mape planinarskih staza, kao i nove brošure aktivnog odmora;
- Izrada brošure vinskih staza reprint ostalih brošura TO Bar,
- Studijska putovanja novinara sa ključnih emitivnih tržišta kao i turoperatora, blogera, influensera u cilju njihovog upoznavanja sa destinacijom;
- Objavljivanje sadržaja na društvenim mrežama u cilju održavanja kontakta sa potencijalnim turistima;
- Izrada novog destinacijskog spota Bara;
- Organizacija tradicionalne akcije „Pohod u planine“;
- Obilježavanje Svjetskog dana planete Zemlje, 22. april;
- Realizacija projekta poboljšanja uslova boravka turista u ruralnim područjima koji će obuhvatiti markiranje i čišćenje pješačkih staza na teritoriji opštine;
- Organizovanje manifestacija: *“Ljeto sa zvijezdama”, “Barski đir”, “Noć Velikog pijeska”, “Šušanjsko veče”, “Spičansko veče”, “IPA igre”, “E games”, “Ribar fest”, “Priganica fest”;*
- Organizovanje takmičenja u funkcionalnom fitnessu/cross fitu pod nazivom “Battle for Bar”;

“Komunalne djelatnosti” d.o.o. Bar:

- Održavanje zelenila (redovno održavanje uređenih zelenih javnih površina, pojačano zalijevanje zasada i travnjaka, sprovođenje fitosanitarnih mjera);
- Državanje javne rasvjete (redovno održavanje javne rasvjete i prelazak na ljetnji režim rada u zoni Morskog dobra i drugim turističkim destinacijama);
- Održavanje puteva (redovno održavanje svih opštinskih puteva);
- Obezbjedenje adekvatnog funkcionisanja autobuske stanice (redovni poslovi pružanja staničnih usluga sa povećanim obimom poslova (brojem putnika i prevoznika);

- JU Kulturni centar Bar je realizovao 18 programa: vaspitno - obrazovne djelatnosti, edekutivne i izlagačke djelatnosti. U ljetnjim mjesecima 2022. godine, posjetiocima muzeja bile su dostupne izložbene postavke kulturno istorijskog razvoj Bara kao i etnografsko nasljeđe;
- Creative Hub je realizovao četiri projekta i to: Izrada Unikatnih Suvenira; Slikarska Kolonija "Creative Hub 2022."; Art Weekend i Vajarska Kolonija "Creative Hub 2022.";
- Realizacija kulturnih festivala, od posebnog značaja: ljetnji festival multimedijalnih kulturnih sadržaja „Barski ljetopis“ i festival posvećen dječijem likovnom i literarnom stvaralaštvu, kao i stvaralaštvu za djecu „Susreti pod Starom maslinom“;

Nerealizovane aktivnosti

- Izmjena idejnog rješenja za skulpturu „I love Virpazar“ kako bi bili u koraku sa novim trendovima (sprovode se aktivnosti na izradi novog idejnog rješenja);
- "Komunalne djelatnosti" d.o.o. Bar:
- Nabavka jednog vozila autosmečar sa hidrauličnom dizalicom za pražnjenje polupodzemnih kontejnera zapremine 18m3. (došlo je do produženja roka isporuke vozila - očekuje se do kraja t.g.);
- unapređenje turističke infrastrukture grada - postavljanje panoramske klupe, stolova sa šahovskim tablama, teretane na otvorenom, kao i izvođenje radova na uređenju kružnog toka i izgradnji mini golf terena na zelenim površinama na šetalištu;
- učešće na sajmovima;
- realizacija dva projekta koja su finansirana od strane Evropske unije: Emoundergrounds i Wrecks4all (TO Bar je partner u okviru projekta);
- anketiranje turista - istraživanje o stavovima i potrošnji turista;
- realizacija promotivnih i marketinških aktivnosti putem digitalnih kanala prodaje/promocije;
- organizacija tradicionalne akcije „Za još ljepši grad“;
- održavanje postojeće i izradi nove turističke signalizacije;
- organizovanje edukativnih radionica i unaprjeđenje znanja iz oblasti marketinga i turizma, pružanje stručne pomoći prilikom formiranja udruženja hotelijera, privatnog smještaja i TA, udruženja poljoprivrednih proizvođača kao i saradnja sa organima lokalne uprave, lokalnim turističkim organizacijama, NTO CG i Ministarstvom ekonomskog razvoja i turizma.

BUDVA

- Formiranje DMO savjeta sa osnovnim zadatkom unapređenja kvaliteta integralnog upravljanja Budvom kao turističkom destinacijom;
- Sajamske aktivnosti i međunarodne prezentacije u skladu sa evropskim kalendarima sajamskih nastupa i sličnih inostranih događaja. Aktivnost se realizuje u kontinuitetu;
- Prolječni regionalni "road show"-ovi u cilju promocije ljetnje sezone 2022 (Srbija/Kosovo, BiH, Makedonija, Albanija);
- Održavanje postojećih planinskih staza i adaptacija odmorišta na planinarsko pješačkim transferzalama;
- Tehničko unapređenje, opremanje i uređenje enterijera i eksterijera turističko-informativnih biroa i otvaranje novih;
- Održavanje sistema za prijavu turista, nadogradnja i izmjene na programu prijave;
- Podrška diversifikaciji turističkog proizvoda u mjesnim zajednicama;
- Podsticaj razvoju ruralnog turizma – kroz otkup manastirskih i poljoprivrednih dobara u promotivne svrhe za promo poklone;
- Uređenje seoskih cjelina - kroz označavanje ruralnog područja Budve sredstvima vizuelne komunikacije i uređenjem pješačkih staza zaledja;
- Označavanje ruralnog područja Budve sredstvima vizuelne komunikacije;

- Organizovanje PR i promotivne kampanje i aktivnosti u zemlji, region i ciljanim inostranim tržištima u cilju promocije ljetnje sezone: Analiza turističkih trendova i istraživanje turističkih tržišta; Online i outdoor oglašavanje; promocija putem društvenih mreža i influencer marketinga; oglašavanje u štampanim i elektronskim medijima – media buying i Press clipping; analiza turističkih trendova i istraživanje turističkih tržišta; unaprjeđenje funkcionalnosti oficijelnog web sajta; organizacija studijskih posjeta inostranih novinara i agenata; prezentacije/promocije i međunarodni i regionalni „road show“-ovi; dodatne promotivne aktivnosti na inostranim tržištima; produkcija i digitalizacija propagadnog materijala; izrada novih suvenira i promotivnog materijala; Izrada novih promotivnih spotova;
- Održavanje tradicionalnih i novih manifestacija, kao i pružanje podrške drugim projektima i događajima sa ciljem unaprjeđenja kvaliteta turističkog proizvoda;

Nerealizovane aktivnosti:

- Podsticanje oporavka turističkog prometa sa akcentom na prioritetna emitivna tržišta (subvencija turoperatorima za zakup privatnog smještaja sa prioritetnih emitivnih tržišta);
Napomena: Nije bilo interesovanja privrednih subjekata;
- Revitalizacija kulturnih dobara: Rekonstrukcija, adaptacija i revalorizacija tvrđave Mogren; Ponovna izgradnja crkve Sv. Antuna Padovanskog; Muzeja Paštrovića u sklopu manastira Praskvica; Revitalizacija kulturno istorijskih spomenika u Starom gradu (Stari mlin u Starom gradu, Rimske terme u Starom gradu, Bedemi i dr.);
- Rekonstrukcija signalizacije na planinskim stazama i GPS snimanje novih planinskih staza; Izrada GPS aplikacije pješačkih staza za mobilne telefone snimanje novih planinskih staza;
- Uređenje urbanih džepova, parkova, parking i drugih javnih površina, označavanje turističkih atrakcija i praznično ukrašavanje;
- Podrška proizvođačima poljoprivrednih i ruralnih proizvoda i njihovim udruženjima - kroz sponzorstva i otkup proizvoda;
- Uređenje mountain bike & quad staze u zaleđu;
- Obnova i rekonstrukcija Jegorovog puta (prva faza);
- Učešće u EU projektima.

TIVAT

- Revizija procesa održivog upravljanja i razvoja Green Destinations, kao i edukacija organizatora događaja. Tivat je u ovom procesu nakon revizije i evaluacije, postigao status Green Destinations Bronze Award kao prva destinacija na Zapadnom Balkanu;
- Edukacija zaposlenih TO Tivat o održivom turističkom razvoju i zahtjevima turista. Edukacija se sprovodi kontinuirano, Dva zaposlena je tokom ove godine prošla obuku za reviziju ekološke oznake Good Travel Seal;
- Sprovođenje eko akcija – obilježavanje određenih datuma sa fokusom na životnu sredinu u cilju očuvanja turističkog proizvoda i zaštite životne sredine;
- Organizacija manifestacija „Dani magnolije“ i „Turistički cvijet“ za hortikulturno uređenje grada;
- Realizacija aktivnosti na diversifikaciji turističkog proizvoda: birdwaching; veslanje, organizovanje izleta u velikom gradskom parku tokom sezone, unaprjeđenje i održavanje pješačkih staza na Vrmcu i Luštici, podrška projektu za instalaciju javne česme (sve osim javne česme jer je potrebno odraditi lokaciju iste);
- Razvoj MICE turističkog proizvoda – sprovođenje aktivnosti usmjerenih na kongresni turizam, organizovanje događaja, promocija MICE sadržaja i edukacija zaposlenih u okviru istog;
- Učešće u roadshow aktivnostima i pres konferencijama (promocija turističke ponude grada u regionu u saradnji sa NTO CG);

- Učešće na sajamskim manifestacijama, Expo Dubai, pres konferencijama i radionicama;
  - Sprovođenje digitalne kampanje na tržištima Srbije i Bosne i Hercegovine;
  - Promocija sadržaja putem web portala www.tivat.travel i www.goodtravel.guide, društvenih mreža (Instagram i Facebook, YT kanala, google ads), platformi Outdooractive;
  - Organizacija studijskih putovanja za novinare, turoperatore i organizatore događaja sa bitnih emitivnih tržišta u saradnji sa NTO CG, LTO i turističkom privredom;
  - Izrada/reprint promotivnog foto i video materijala (produkcija destinacijske brošure na više jezika);
  - Produkcija info letka i realizacija kampanje *Registrujte smještaj* u cilju informisanja građana o procedurama registracije smještajnih kapaciteta i prijave turista;
  - Podrška manifestacijama po Javnom pozivu;
  - Vršenje anketiranja turista - istraživanje o stavovima i potrošnji turista za opštinu Tivat;
  - Otvaranje tri info biroa (Krašići, Radovići, Donja Lastva) i angažovanje sezonskih radnika;
- U toku ljetnje sezone, a shodno Programu manifestacija za 2022. godinu sufinansirane su i sljedeće manifestacije: "Maškarana noć u Tivtu", „Žućenica fest“, "Dani pejzaža", "Bučarska olimpijada", "Lastovska fešta", "Fešta od rogača", "Međunarodni dječiji festival folklora "Kolo bez granica", "Srpski sabor", "Tivat world festival" i "Petu smotru dječijih folklornih ansambala Tivat";
- Dodjela ekoloških oznaka za male biznise „Good Travel Seal“;
- Napomena:** Mali biznisi su u procesu popunjavanja potrebne dokumentacije, te se očekuje da će do kraja godine biti završen proces sertifikacije;
- Nastavak realizacije projekta Panoramski put na poluostrvu Luštica – "Život na Luštici" u saradnji sa TO HN (izrada turističke mape na njemačkom, engleskom i ruskom jeziku kao i audio vodiča);
- Napomena:** Turističke mape na engleskom, ruskom, i njemačkom su završene, a u toku je izrada audio vodiča.

KOTOR

- Realizacija digitalne promotivne kampanje Boke Kotorske na britanskom tržištu, u saradnji sa jednim od najvećih evropskih turoperatora Jet2;
- Uspostavljanje saradnje sa Branimirom Kamberom, producentom i youtuberom iz Zadra koji vodi regionalno veoma poznati youtube kanal Kamberizam;
- Organizovanje zajedničkog promotivnog nastupa na regionalnom tržištu sa TO Tivat i TO HN;
- Promocija ponude kroz tv emisije Gastronomad i Domaćinske priče;
- Uspostavljanje saradnje sa blogerima koji su posjetili destinaciju i putem svojih članaka na blog stranicama i putem objava na svojim društvenim mrežama promovisali iskustvo koje su doživjeli prilikom boravka u Kotoru;
- Digitalna poromocija TO putem Youtube kanala i putem naloga na društvenim mrežama;
- Reprint monografije Kotora „Simbioza prirode i čovjeka“;
- Informisanje turista i građana o ponudi, sadržaju, kulturnim i zabavnim programima, kao i distribucija promotivnog materijala i publikacija je primarna djelatnost info punkta "Kameni kiosk";
- Promocija Boke Kotorske kroz zajedničku saradnju sa TO Tivat i TO HN;
- Promocija na YouTube kanalu angažovanjem afirmisanih YouTubera iz Velike Britanije;
- Digitalna promocija putem agencija za promociju na pojedinim tržištima;
- Realizacija Road show kampanje i radionice sa turoperatorima i medijima;
- Održavanje tradicionalnih manifestacija: Ljetnje karnevalske fešte, Bokeljska noć, Kotor Art, Rimski noć kao i ostale brojne kulturne, sportske, ostale muzičko-zabavne manifestacije kao i sve nove inicijative koje upotpunjuju gradsku ponudu i doprinose boljoj promociji grada;
- Unapređenje funkcionalnosti programa za prijavu i odjavu boravka stranaca - TO Kotor je pokrenula pregovore sa kompanijom Čikom oko unaprijeđenja programa a u svrhu pružanja jedinstvenog

korisničkog iskustva, gdje je krajnji cilj da stanodavci mogu izvršiti online prijavu i odjavu gosta kao i da na isti način (online) plate boravišnu taksu;

Međunarodna saradnja i IPA fondovi:

- Realizacija projekta „Explore Crossborder Aquatic Biodiversity –ExChAnge“ koji je urađen sa Institutom za more i priobalje Sveučilišta u Dubrovniku kao vodećim partnerom, Institutom za biologiju mora Univerziteta Crne Gore, Turističkom zajednicom Hercegovačko-neretvanskog kantona, JP Park prirode Hutovo blato iz Čapljine i Turističkom organizacijom Kotor. Cilj projekta je kreiranje četiri nove tematske rute koje će povezivati Akvarijum Dubrovnik, akvarijum Kotor, rezervat i park prirode Hutovo sa rijekom Neretvom i Starim mostom u Mostaru, a sve kako bi se kreirala infrastruktura i omogućilo uspostavljanje i poštovanje standarda u promociji prirodne baštine;

Nerealizovane aktivnosti

- Učešće u online B2B događaju New Deal Europe Marketplace i Forum 2022. Na događaju učestvuje oko 200 turoperatora i agenata iz 38 zemalja i oko 150 predstavnika turističke privrede i turističkih organizacija sa teritorije Balkana;

Napomena: otkazano usled visokih troškova participacije;

- Uspostavljanje saradnje sa youtuberom Harald Baldr koji na svom youtube kanalu ima preko 2 miliona pratilaca;
- Učešće na sajmovima (uživo ili virtuelno), u saradnji sa NTO CG i LTO u zavisnosti od epidemiološke situacije i to: Ferien Messe, Austrija; ITF Beograd; ITB Berlin; Mitt Moskva; IFTM – Top Resa; UITT Kiev, KITF (Kazahstan); TT Warsaw; WTM (London);

Napomena: TO je učestvovala direktno na sajmu u Beogradu, dok je u Londonu WTM, bilo virtuelno učešće. Na sajmu Top Rasa, TO nije učestvovala;

- Izrada promotivnog materijala - brošure „Centuries young“, stampanje vodiča o Perastu, mape grada i dr.;

Napomena: Vodič o Perastu izašao iz štampe početkom sezone, mape grada su odštampane, dok će se brošura „Centuries young“ štampati u narednom periodu.

HERCEG NOVI

- Organizacija manifestacija koje su od velikog značaja za promociju Herceg Novog. Realizovano 11 manifestacija, među kojima su 3 nova projekta;
- Realizacija programa u gradskom muzeju „Mirko Komnenović“ i muzeju „Miroslava Štumbergera“: međunarodna manifestacija Noć muzeja; obilježavanje dana evropske kulturne baštine, obilježavanje datuma rođenja Miroslava Štumbergera;
- Organizacija koncerta "Buđenje ljeta", na tvrđavi Forte Mare;
- Organizacija Međunarodnog festivala „Dani Muzike“, u okviru koga će se organizovati koncerti klasične muzike na više lokacija;
- Pružanje logističke podrške u organizovanju međunarodnog sajma knjiga "Trg od knjige";
- Organizacija manifestacija (Filmski festival, Guitar Art Summer Fest), koncerata klasične i popularne muzike, književnih večeri, predstava, izložbi i drugih kulturnih događaja. Centralna manifestacija je Filmski festival Herceg Novi -Montenegro Film Festival, koja je održana po 35. put;

„Agencija za razvoj i zaštitu Orjena“:

- Distribucija brošura PP Orjen tako da su bile dostupne u svim Turist info centrima širom hercegovačke opštine, kao i na nekoliko pozicija u gradovima iz okruženja (Tivat, Kotor, Trebinje, Dubrovnik). Takođe, realizovana je izrada brošure o prirodnim i kulturnim zanimljivostima Parka prirode Orjen koja ima turističko-edukativni karakter. Nadalje, sprovedene su aktivnosti na uspostavljanju saradnje na proširenju turističke ponude sa ostalim zaštićenim područjima; na uspostavljanju prekogranične saradnje, primarno sa Parkom prirode Orjen iz Trebinja (Republika Srpska). Pored navedenog, Agencija

je, pored saobraćajne infrastrukture, veliku pažnju posvetila i održavanju i uređenju planinskih i biciklističkih staza kao i obnavljanju signalizacije na istim;

DOO „Komunalno stambeno“:

- Provjera stanja, čišćenje, popravka oštećenja i izrada novih slivnih rešetaka na atmosferskoj kanalizaciji;
- Provjera stanja i čišćenje svih propusta, tumbina i kanala u sklopu lokalnih vodotokova-više lokacija;
- Popravka udarnih rupa na lokalnim gradskim ulicama-cca 50km;
- Ažuriranje vertikalne i horizontalne signalizacije, zamjena dotrajalih saobraćajnih oznaka i postavljanje novih na lokalnim saobraćajnicama u potezu ispod magistrale-cca 50km;
- Rekonstrukcija postojećih autobuskih stajališta;
- Uređenje postojećih autobuskih stajališta;
- Postavka novih klupa na javnim površinama i na više lokacija;
- Košenje putnog pojasa uz lokalne i nekategorisane puteve u naseljenim mjestima, uključujući i Njivički put do graničnog prelaza i Lušticu;
- Redovno održavanje svih lokalnih puteva, stepeništa i pješačkih prolaza i staza u dužini cca 250km;
- Redovno održavanje, čišćenje i košenje svih korita lokalnih vodotokova i kanala u dužini cca 19km;
- Sadnja sezonskog cvijeća u parkovima i na skverovima u potezu od ulaska u Bijelu do kraja Igalo;
- Redovno održavanje parkova, skverova, stambenih naselja (u smislu košenja, orezivanja živih ograda; polustablašica, visokih žbunastih biljaka, stablašica), kao i održavanje sistema javne rasvjete;

„Parking servis“ doo:

- Postavljanje elektro punjača, na posebnom parkiralištu (garaži) Igalo, sa softverom koji omogućava registraciju korisnika, upravljanje i monitoring;

Agencija za gazdovanje gradskom lukom doo:

- Popravka, učvršćivanje svih montažnih bitvi za privez plovila koje su bile oštećene;
- Nabavka opreme za popravku i montažu novih mostića „pingvina“ koji služe za snabdijevanje plovila vodom i električnom energijom;
- Nabavka materijala za popravak oštećenih drvenih klupa kao i boja za osvježanje i ostalih drvenih klupa na pristaništu;

Nerealizovane aktivnosti

„Parking servis“ doo:

- Nabavka automobila sa sistemom za kontrolu i naplatu parkiranja propisno i nepropisno parkiranih vozila; implementacija Sistema parking senzora u ulicama X Hercegovačke brigade, Stijepa Šarenca (crvena zona) i Karače (crvena zona), kao i pratećih Info tabli koje idu uz navedeni sistem;

Napomena: *Nijesu stvorene tehničke mogućnosti u datom periodu.*

- Realizacija aktivnosti na projektu panoramskog puta na poluostrvu Luštica- „Life od Luštica“, gdje će posjetioci moći da obiđu brojna ruralna područja i poljoprivredna gazdinstva. U drugoj fazi će se kreirati turističke mape na više jezika, kreiraće se audio vodič duž cijele trase i ukoliko bude izvodljivo postaviće se i turistička signalizacija. Projekat se realizuje u saradnji sa TO Tivat;

Napomena: *Realizovana je II faza (mape i audio vodič), nastavak realizacije se očekuje 2023. godine;*

- Afirmisanje podmorja lokalnog akvatorijuma, gdje bi se sa lokalnim ronilačkim klubovima organizovao događaj koji bi okupio i regionalne ronioce, gdje bi digitalni zapisi poslužili kao osnova za dalju marketinšku promociju podmorja;

Napomena: *Organizovan je jedan događaj sa lokalnim ronilačkim klubom, naredne godine se planira organizacija na višem nivou;*

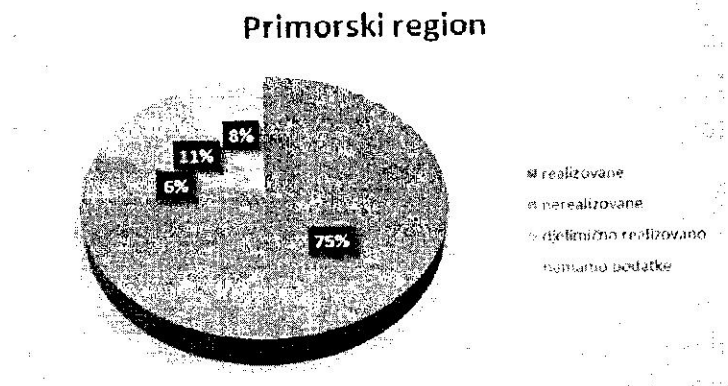
„Parking servis“ doo:

- Obezbjeđenje „Depo“-a na kojem će se nalaziti vozila podignuta specijalnim vozilom „Pauk“ i nabavka uličnog mobilijara;

Napomena: *realizacija ove aktivnosti je započeta krajem sezone.*

Rezime - Status realizacije aktivnosti na nivou opština na Primorju:

Grafik 3

Iz Grafika 3, uočava se da je od ukupno 119 planiranih aktivnosti na nivou primorskog regiona:

- realizovano 75%,
- nije realizovano 6%,
- nisu dostavljene informacije za 8% aktivnosti.

b. CENTRALNI REGION

GLAVNI GRAD PODGORICA

TO Podgorica:

- Organizovanje manifestacija: „Tradicija ukusa“, „Cvijeće cvijeću“, „Svi plešemo“, „Slikamo Podgoricu“, „Joga u prirodi“, „Podgorica Craft Beer“, „Dan krpa“, „Tradicija ukusa“, „Ajmo na Moraču“, „Ljeto i moda“;
- Učešće na sajmovima i Roadshow kampanjama;
- Realizacija projekta Emblematic Plus – turistička valorizacija Regionalnog parka Komovi kroz Regionalnu saradnju Interreg Med;
- Sprovođenje marketing kampanja: digitalno oglašavanje, mediji, bilbordi, društvene mreže, promo filmovi, rute;
- Štampanje promotivnog materijala;
- Organizovanje promotivnih izleta i studijskih posjeta: studijske posjete novinara, turoperatora; promotivni izleti za predstavnike medija, turističke privrede, školsku populaciju;
- Otvaranje dodatnih info punktova tokom ljetnje sezone: aerodrom, autobuska i željeznička stanica.
- Realizacija saradnje sa predstavnicima turističke privrede, intenziviranje aktivnosti, iniciranje zajedničkih aktivnosti i projekata;

Sekretarijat za kulturu i sport:

-Organizacija manifestacija/događaja: Zajednička čitaonica-Marginalije; Dani Dragana Radulovića; Majski rekreativni susreti; „Dan najboljih“; Podgoričko kulturno ljeto; Basket 3x3;; Kamp perspektivnih sportista; Montenegro open; Triatlon na Plavnici; Školski sportski raspust; VIII internacionalni sajam knjiga; Fitnes dani Podgorice;

Sekretarijat za podršku biznis zajednici:

-Stvaranje povoljnog ambijenta za digitalne nomade;

-Organizovanje sajмова ženskog preduzetništva, kreativnih preduzetnika i mladih preduzetnika, starih zanata, suvenira i rukotvorina;

Sekretarijat za saobraćaj: u kontinuitetu realizuje aktivnosti koje imaju za cilj unapređenje turističke signalizacije u gradu, a koje se odnose na obnavljanje postojećih i postavljanje novih turističkih putokaza;

Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice:

-Formiranje Rendžerske službe koja je na usluzi turistima i posjetiocima u zaštićenim područjima Glavnog grada;

Agencija za stanovanje: u kontinuitetu sprovodi akcije „Za ljepše lice Podgorice“ i „Poboljšanja uslova stanovanja“ čiji je cilj uređenje fasada u gradu;

Tržnice i pijace:

-Organizovanje manifestacija i drugih promotivnih aktivnosti na pijacama koje imaju za cilj promociju poljoprivrednih proizvoda sa područja Crne Gore i pijaca kao mjesta dobre trgovine;

-Sređivanje zelenih površina oko tržnih centara;

-Tamponiranje i uređenje puteva i prostora na Kamionskoj pijaci;

Deponija doo - Društvo je tehnički u potpunosti osposobljeno da preuzme i tretira cjelokupne količine otpada i reciklira sva stara otpadna vozila sa područja Glavnog grada tokom sezone;

Nerealizovane aktivnosti

Sekretarijat za kulturu i sport:

Obilježavanje Svjetskog dana turizma;

Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice:

- Postavljanje turističke signalizacije u zaštićenim područjima Glavnog grada i drugim područjima značajnim za zaštitu.

ZETA

- Održavanje i uređenje javnih zelenih površina. Aktivnost se realizuje kontinuirano tokom cijele godine;
- Intenziviranje aktivnosti u cilju održavanja komunalnog reda, naročito u zoni NP Skadarsko jezero. Aktivnost se realizuje kontinuirano tokom cijele godine;
- Održavanje javnih saobraćajnica i javnih površina sa akcentom na saobraćajnice od regionalnog i državnog značaja. Aktivnost se realizuje kontinuirano tokom cijele godine;
- Uređenje i markacija planinske staze na brdu Oblun u saradnji sa PSCG i NVO sektorom;
- organizovanje događaja: Dani krapa; Dan zetskih kolača i priganica; Half Ironman; Triatlon na Plavnici; Zetske sportske igre;
- uređenje vidikovca u blizini vodoizvorišta Bolje sestre
- Postavljanje vizuelne barijere/zelene ograde kod KAP-a, kod stare baze „Puteva“;
- Uređenje i postavljanje putokaza, oznaka, saobraćajnih znakova.

TUZI

- Organizacija manifestacije *"Ljeto u Malesiji"* u okviru koje spadaju: "Skokovi sa mosta na Trgaji"; "Sajam knjiga"; "Književno veče"; "Koloriti naše zemlje"; "Dječji kamp"; "Veče klasične muzike"; "Umjetnička kolonija"; "Međunarodni dan knjige"; "Međunarodni dan sporta"; "Sajam kulture"; "Dani frankofonije"; "Festival internacionalne muzike"; "Evropska nedelja sporta".

Nerealizovane aktivnosti

- Organizacija manifestacije „Otvoreni teatar“;

- Obnavljanje postojeće i postavljanje nove turističke signalizacije na teritoriji Opštine;
- Organizovanje rada info punkta na lokaciji Vitoja.

PRIJESTONICA CETINJE

- *Organizovanje programa „Crna Gora u ritmu Evrope“.* U programu, namijenjenom djeci i omladini, učestvovali su timovi iz 12 gradova Crne Gore koji se, u vidu scenskog, televizijskog i pjevačko-plesnog predstavljanja neke strane države međusobno takmiče;
- *Obilježavanje svjetskog Dana džeza;*
- *Proslava Dana nezavisnosti.* Povodom Dana nezavisnosti upriličen je bogat kulturno muzički program,
- *Obilježavanje Biciklijade IV, u cilju promocije zdravih stilova života ali i korišćenje bicikala kao alternativnog vida prevoza;*
- *Organizovanje gastronomske manifestacija „Mesap“.* U pitanju je prvi sajam pršute koji je trebao biti organizovan 2020. godine ali je usled pandemije otkazan. Brojni domaći ali i proizvođači pršute iz regiona i inostranstva predstavili su svoje proizvode. Degustacija istih i sadržajan kulturno umjetnički program pratilo je ovu dvodnevnu manifestaciju;
- *Organizovanje manifestacije „Ljeto u Prijestonici“.* Ovo je najposjećenija kulturna manifestacija na teritoriji Prijestonice. Njene segmente konzumira zbirno preko 30.000 posjetilaca. Riječ je o spletu formi različitih manifestacija (muzičke, dramske, likovne, književne, sportske, modne...);
- *Obilježavanje svjetskog Dana turizma.* Ovaj dan se tradicionalno obilježava organizovanjem raznih aktivnosti;
- *Izrada bronzane skulpture princeze Ksenije u Njegoševoj ul.* Skulptura je prepoznata kao značajna mini turistička atrakcija na šetalištu;

Nerealizovane aktivnosti:

- *Realizacija projekta „Biblioteka na otvorenom“.* Projekat prodrazumijeva postavljanje 4 poluotvorene vitrine/stalka za knjige. Svim turistima, posjetiocima biće omogućeno da bez nadoknade odaberu knjigu za sebe, a isto tako i ostave za drugog potencijalnog čitaoca knjigu koju su pročitali;
- *Realizacija projekta „Tematske staze“.* Projekat obuhvata nadogradnju projekta "Tematske staze" finasiranog od strane GIZ-a iz 2010.god. koji je obilježio kulturno-istorijske znamenitosti postavljanjem info tabli: Gospodari, Duhovnost, Evropskim putem. Nove staze nosiće nazive: *Stazama krunisanih glava, državnika ; Stazama narodnih heroja ; Stazama nobelovaca; Stazama holivudskih zvijezda ; Portuni cetinjskih boema;*

Napomena: Krajem septembra t.g., usvojene su izmjene i dopune Programa rada TOPG za 2022. godinu kojima nije predviđena realizacija navedenih aktivnosti/projekata;

- Uređenje Botaničke bašte.

- *Realizacija projekta „Smart city“.* Projekat ima za cilj da, putem posebne kartice, uveže više turističkih „stakeholdera“, te omogući turistima na jednom mjestu plaćanje više usluga uz ostvarivanje određenog popusta (parking, muzej, restoran itd.);

Napomena: Realizacija je u toku.

NIKŠIĆ

- Unapređenje saradnje sa lokalnom samoupravom u cilju poboljšanja saobraćajne signalizacije do turističkih lokaliteta, poboljšanja infrastrukture na samim lokalitetima (postavljanje info tabli, opremanje klupama i mobilijarom za odmor);
- Unapređenje saradnje sa svim institucijama i organizacijama koje se bave aktivnostima u prirodi (nevladine organizacije, izviđači, volonteri, planinarska društva) kako bi napravili detaljnu analizu do

- sada markiranih pješačkih biciklističkih i drugih staza na teritoriji opštine, koje je neophodno po prioritetima sanirati i obnoviti, kao i markirati nove staze;
- Unapređenje saradnje sa kreatorima turističke ponude, u cilju unapređenja njihovog proizvoda, proširivanja ponude i što boljeg pozicioniranja na turističkom tržištu;
  - Izrada projekata i apliciranje na javnim pozivima i konkursima, u cilju dobijanja dodatnih finansijskih sredstava koja bi bila uložena u razvoj i unapređenje turističkog proizvoda;
  - Učešće na Međunarodnim sajmovima turizma u Beogradu i Banja Luci;
  - Izrada digitalne mape - mobilna aplikacija za sajt, u cilju bolje vidljivosti seoskih domaćinstava koja se bave turizmom;
  - Organizovanje promotivne ture za vodiče i turoperatore;
  - Realizacija promo aktivnosti u cilju bolje promocije ponude Opštine;
  - Pružanje servisnih informacija zainteresovanim subjektima, kada su u pitanju smještajni kapaciteti, cijene, gastronomska ponuda, saobraćaj, kulturna dešavanja, sportske i druge manifestacije;
  - Redizajniranje web portala, izrada kataloga smještaja, izrada mape Nikšića, brošura i drugog propagantnog materijala.

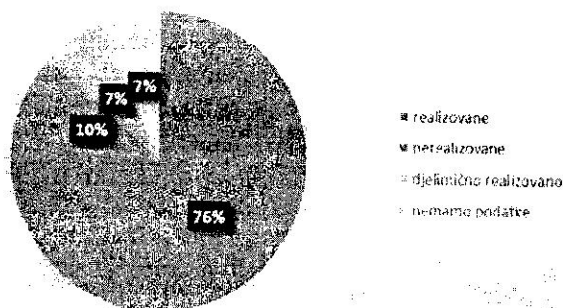
DANILOVGRAD

- Osposobljavanje info punktova;
  - Uređenje i dopuna postojećeg web sajta i aktivnosti na društvenim mrežama;
  - Organizovanje manifestacija: *Tradicionalni uspon na Prekornicu; Prvomajski uranak; Foto fest; Sajam zdrave hrane i starih zanata; Spuško ljeto; Manifestacija rijekom Zetom; Bjelopavličke sportske igre; Katunske igre; izložba old tajmera i dr.;*
  - Realizacija aktivnosti vezano za akciju za čistiji i ljepši grad i okolinu;
  - Izrada propagantnog materijala;
- Nerealizovane aktivnosti**
- Obnavljanje turističke signalizacije;
  - Promo nastupi – posjete sajmovima u zemlji i okruženju.

Rezime: Status realizacije aktivnosti na nivou opština u središnjem regionu:

Grafik 4

Središnji region

Iz Grafikona 4, uočava se da je od ukupno 59 planiranih aktivnosti na nivou Centralnog regiona:

- realizovano je 76%,
- nije realizovano 10%,
- nema podatke za 7% aktivnosti.

c. SJEVERNI REGION

KOLAŠIN

- Markiranje novih, kao i održavanje postojećih biciklističkih i pješačkih staza na teritoriji Opštine;
- Sprovođenje intenzivnijih promotivnih aktivnosti. (TO je organizovala ili podržala brojne manifestacije: „Ljeto u Kolašinu“, „Pazarni dan“, muzički program Bjelopoljeskih tamburaša, „CG u ritmu Evrope“, „Kolašin pleše“, „Kolašinski kamp 2022“, „Kolašin kup 2022“, „Čiker“, „Korifej“, „Sinjajevinski biciklistički maraton“ i dr.);
- Promocija turističke ponude na društvenim mrežama;
- Posjete blogera i influensera sa lokalnog i međunarodnog tržišta u saradnji sa turističkom privredom i NTO CG;
- Učešće u regionalnim "roadshow" kampanjama NTO CG i ostalih LTO u cilju promocije ljetnje i zimske turističke sezone;

Nerealizovane aktivnosti

- Organizacija odmora i boravak penzionera i članova njihovih porodica u Kolašinu, u saradnji sa Savezom udruženja penzionera CG i Fondom PIO CG (nije postojalo interesovanje vlasnika privatnog smještaja za ovakav program);
- Postavljanje info tabli i markacija za pješačke staze u kanjonu rijeke Mrtvice;
- Učešće na specijalizovanim sajmovima aktivnog odmora u organizaciji NTO CG u inostranstvu (u skladu sa mogućnostima);
- Unapređenje vizuelnog identiteta web portala www.kolasin.me i prevod sajta na njemački i francuski jezik;
- Izrada promotivnog materijala (turistički vodič, katalog registrovanog smještaja, mapa pješačkih i biciklističkih staza u okolini grada i dr.).

ŽABLIJAK

- Održavanje sastanaka sa lokalnim preduzećima, Turističkom inspekcijom, Službom zaštite i spašavanja;
- On line promocija turističke ponude u Crnoj Gori i regionu, a u skladu sa epidemiološkim mjerama mogućnost učešća na sajmovima zapadnog tržišta;
- Štampanje vodiča kulturne baštine, turističke mape grada i mape Crne Gore;
- Sprovođenje kampanje registrovanja i promocije privatnog smještaja i seoskih domaćinstava;
- Promocija turističke ponude Opštine na nacionalnom nivou, putem TV, radio kanala, štampanih medija i portala, putem on line kampanja i društvenih mreža;
- Izrada mobilne aplikacije za seoska domaćinstva, kulturne i prirodne lokalitete od značaja;
- Posjete novinara i turoperatora Žabljaku, sa tržišta gdje imamo priliv turista, (Njemačka, Poljska, Ukrajina, Slovenija, Češka, Srbija, Ukrajina);
- Izrada promotivnog spota ljetnje sezone sa ukupnom ponudom;
- izgradnja javne parking garaže;
- Izgradnja pristupa za lica sa invaliditetom za javne površine;
- Organizacija kulturno naučnog skupa "Vukova zadužbina";
- Organizacija manifestacije "Dani planinskog cvijeća";
- Organizacija manifestacije smotra konja;
- Podrška kulturnim sadržajima;
- Orgraniaciija velikog muzičkog višednevnog festivala WBA, kao i suorganizacija više sportskih događaja;
- Promocija domaćih poljoprivrednih proizvođača i povezivanja turizma i poljoprivrede u okviru kampanje „Dobro-Bolje-Domaće“;

- Vršenje obuke zaposlenih kroz projekat "Upotreba google alata za on line promociju i marketing" (u organizaciji MERT-a, jedan zaposleni iz TO Žabljak prošao je on line obuku u tri modula);

Nerealizovane aktivnosti

- Izgradnja objekta turističke organizacije u saradnji sa Ministarstvom ekonomskog razvoja i turizma;
- Napomena:** U toku je razmatranje rješavanja imovinsko pravnih odnosa.

MOJKOVAC

- Organizacija manifestacija (Prvomajski uranak sa velikim rafting-kajak spustom „Mojkovac 2022.“, Čorbijada, Mojkovac Fest 2022. Sky Running, „Tara challenge Fly Fishing Cup 2022.“;
- Organizacija Programa i manifestacija: (Seoski bazar, Dan i sela, Gazdinstva za degustaciju i Aktivna gazdinstva);
- Razvoj inovativnog turističkog proizvoda "Seoskim džadama";
- On line oglašavanje;
- Snimanje turističkih spotova koji promovišu aktivni odmor na teritoriji opštine i tematskih video spotova;
- Promocija turističkih potencijala Opštine putem društvenih mreža;
- Redizajn sajta LTO radi poboljšanja reprezentativnosti i operativnosti sajta;
- Izrada nove foto arhive TO Mojkovac;

- Štampanje promotivnog materijala (katalog seoskih domaćinstava, mapa grada, izrada suvenira LTO Mojkovac;

Napomena: Za katalog seoskih domaćinstava urađen je dizajn, dok je štampa u toku; jedan dio suvenira TO Mojkovac je izrađen dok će po otvaranju suvenirnice biti urađen drugi dio; mapa grada nije urađena;

- Izgradnja suvenirnice;

Napomena: Suvenirnica je izrađena na lokaciji između dva mosta na ulaz u grad, u toku su završni radovi.

BIJELO POLJE

- Prezentacija turističke ponude opštine Bijelo Polje putem novog sajta TO Bijelog Polja www.tobp.me
- Razmjena informacija sa LTO iz okruženja, NTO CG, Ministarstvom ekonomskog razvoja o sadržaju turističke ponude Bijelog Polja i sjevera Crne Gore;
- Održavanje press konferencija i saopštenja o aktuелnoj turističkoj ponudi i manifestacijama koje promovišu turizam u Opštini tokom ljetnje sezone;
- Monitoring u oblasti turizma kod svih subjekata iz turističko – ugostiteljskih djelatnosti;
- Fivršenje ekasne prijave boravka stranaca u prostorijama TO na osnovu instaliranog softvera za prijavu boravka i vođenje evidencije o broju dolazaka turista;
- Organizovanje manifestacija koje doprinose podizanju kvaliteta turističke ponude boljoj valorizaciji turističkog potencijala Opštine, kao što su: otvaranje ljetnje turističke sezone 2022. g.; „Ušće fest“; Međunarodni festival folklor; „Bjelasica za sve“ i druge manifestacije u saradnji sa Javnim ustanova (Centar za kulturu, Centar za sport, Muzej);
- Pružanje informacija o turističkoj ponudi grada i dijeljenje promotivnog materijala zainteresovanim subjektima i turistima koji borave u Opštini;
- Organizovanje kulturnih događaja kao što su: Festival Dramskih amatera Crne Gore; Internacionalni festival tamburaških orkestara;
- Sprovođenje aktivnosti u cilju organizovanja kulturnih i muzičkih manifestacija: „Jazz festival“; „Ratkovićeve večeri poezije“;

- Upozoravanje građana putem sredstava informisanja o opasnostima prilikom izazivanja požara na otvorenom prostoru i posledica koje nastaju nakog toga;
- Opremati vozila Službe zaštite i spašavanja i ličnom zaštitnom opremom pripadnika Službe zaštite, provjeravati ispravnosti čamaca za vodu koji se koriste za evakuaciju stanovništva iz vode i druge aktivnosti neophodne za zaštitu građana i turista;
- Učešće na sajmovima turizma u regionu i šire koji se nalaze u rasporedu održavanja sajмова koji je dostavila NTO CG (sajam turizma u Beogradu);
- Uređenje i promocija pješačkih staza – u saradnji sa planinarskim klubovima;
- Organizovanje grupnih i pojedinačnih posjeta Muzeju Bijelog Polja i upoznavanje sa istorijskom i kulturnom baštinom grada (zbog radova na adaptaciji zgrade Muzeja);
- Održavanje sastanaka sa predstavnicima mjesnih zajednica gdje će se predložiti problem požara i opasnosti koje proizilaze.

PLJEVLJA

- Učešće na sajmovima turizma;
- Dijeljenje promotivnog materijala turistima na graničnom prelazu Jabuka i info kiosku u Đurđevića Tari;
- Kontinuirana medijska promocija i ažuriranje podataka vezanih za hotelske i druge registrovane smještajne kapacitete, podataka o kulturno istorijskom nasleđu opštine, podataka o prirodnim ljepotama i atraktivnim lokacijama, kao i unošenje sadržaja na web portal www.pljevlja.travel i stranice na društvenim mrežama o svim događajima, atrakcijama i manifestacijama;
- Organizacija manifestacija – festivala i događaja: *Biciklijada "Pljevlja 2022", Dani humora i satire, Old Tajmer skup, Brdska auto trka na Dajevića Hanu, Pljevlja shopping day & night, Pljevaljsko likovno kulturno ljeto 2022. g, "Mural fest", Noćni turnir u basketu „Baci drogu u koš“, Regionalna izložba meda, Dani pljevaljskog sira, Ukus i miris mog kraja, Festivala Tribute bendova i fudbalski kamp;*
- Organizacija manifestacija – festivala i događaja: *"Mostovi spajaju ljude, XII Međunarodni Festival, "Međunarodni karavan prijateljstva – 2022.";*
- Održavanje, sanacija, a po potrebi i rekonstrukcija energetske i prenosne objekata lokalne elektro-distributivne mreže, čime je obezbijeđeno uredno napajanje električnom energijom;
- Otklanjanje periodičnih kvarova i intenziviranje radova na sanaciji i rekonstrukciji postojeće vodovodno-kanalizacione mreže, kako na gradskom tako i na seoskom području, sa posebnim naglaskom na radove kojima se obezbjeđuje poboljšanje bakteriološko-hemijske ispravnosti vode i izgradnju novih seoskih vodovoda;
- Sanacija i rekonstrukcija gradske putne infrastrukture i određenog broja seoskih lokalnih puteva, u saradnji sa i DOO Montepu;
- Rekonstrukcija: dijela magistralnog pravca Jabuka – Pljevlja – Žabljak – Risan; putnog pravca Pljevlja – Čajniče kao i izgradnja dijela magistralnog puta Bijelo Polje – Mijakovići- most na Đurđevića Tari;
- Uređenje gradskog parka „Vodice“, koji je nezaobilazna destinacija turista koji posjećuju grad;
- Izgradnja prilaznog puta manastiru Svete Trojice.

BERANE

- Uređenje gradskih parkova i javnih površina;
- Asfaltiranje puteva na seoskom području i sanacija gradskih ulica;

Nerealizovane aktivnosti:

- Subvencije i podrška za postojeće vodenice i njihovo održavanje; podrška razvoju seoskog turizma;
- Rekonstrukcija spomen kuće vojvode Gavra Vukovića;

- Sanacija krova na zgradi Opštine;
- Nastavak radova na izgradnji gradske zaobilaznice;
- Izgradnja nove gradske saobraćajnice od ul. Dušana Vujoševića do osnovne škole „Vuk Karadžić“;
- Rekonstrukcija zapadne tribine gradskog stadiona;
- Rekonstrukcija fasada u užem gradskom jezgru.

PLUŽINE

- Otvaranje sezone raftinga na rijeci Tari;
- Organizovanje sledećih događaja: planinarski uspon na Veliki Vito/Maglić; događaja u renoviranoj kuli Lazara Sočice na Goransku (književno veče, izložba fotografija), Dan kajaka na Pivskom jezeru; Turnir povodom dana Opštine u futsalu; Književni susreti „Pjesnička riječ na izvoru Pive“; Koncert na gradskom amfiteatru;
- Održavanje: Tradicionalnog Ilindanskog sabora na Trsi; Koncerta na gradskom amfiteatru povodom Dana Opštine; Tradicionalne međunarodne likovne kolonije; Turnira u basketu; Pjesničkih susretia „Tara bez granica“;

Nerealizovane aktivnosti:

- Organizovanje sledećih događaja „Dani pastrmke, „Triatlon trke“ i Fotografske i likovne kolonije.

ROŽAJE

- Izrada SWOT analize i održavanje sastanka sa ugostiteljima i nosiocima turističke ponude grada;
- Čišćenje izletničkih mjesta Brezovačko brdo i Vrelo Ibra;
- Obnavljanje postojeće i markiranje nove turističke signalizacije;
- Reprint postojećeg i izrada novog propagandnog materijala;
- Pružanje informacija vezano za turističku ponudu i proizvod svim domaćim i stranim turistima;
- održavanje pres konferencije o aktuelnim turističkim ponudama;
- Održavanje čistoće gradskog jezgra i prigradskih naselja, uređenje javnih površina, održavanje lokalnih puteva, postavljanje asvaltnog zastora, uređenje gradske i prigradske infrastrukture.

PLAV

- Nastavak realizacije kampanje pod sloganom „Prokletije-neistražena i divlja ljepota“;
- Održavanje planinarskog pohoda na Tromeđu;
- Održavanje biciklističke trke Osmica;
- Organizacija „Limske regate“;
- Promocija turističke ponude na društvenim mrežama TO Plav;
- Održavanje planinarskog pohoda „Putaćama Hrida“;
- Pružanje podrške manifestaciji „Dani borovnice“;
- Održavanje triatlon Plav-Gusinja;
- Podrška organizaciji MOTO-KROS Plav-Gusinja;
- Organizovanje manifestacija: Plavski književni susreti, Dani Behara, Dani Borovnice, književne večeri;
- Održavanje Kajakinga na Ljuči;
- Organizacija Eko kampa na Prokletijama;

Nerealizovane aktivnosti:

- održavanje planinarskog pohoda „Šabova glava“;
- Napomena:** Odloženo uslijed nepovoljnih vremenskih prilika;
- održavanje maratona Plav-Gusinja;

Napomena: *Nedostatak podrške potencijalnih partnera;*

- Priprema i štampa brošure Kulturna baština Plava;

Napomena: *Odštampana je brošura Starog groblja umjesto kulturne baštine;*

- Održavanje Planinarskog pohoda na Visitor- Smetni vrh;

Napomena: *Održan je pohod na Horolac vrh umjesto na Smetni vrh.*

GUSINJE

- Održavanje biciklističke trke „Osmica“;
- uređenje ambijenta za bavljenje rekreativnim penjanjem i trčanjem;
- Organizovanje promotivne kampanje „Otkrij Prokletije“;
- Organizovanje manifestacije „Gusinjsko ljeto“;
- Organizovanje manifestacije „Gusinje Etno Fest“;
- Realizacija projekata i radionica na temu očuvanja tradicije i običaja, književne večeri, likovne izložbe, dječije predstave;
- Organizovanje „Prokletije Skyrunning 2022.“;
- Organizovanje „Prokletije Triatlon 2022.“;
- Organizovanje rekreativne šetnje;
- Unaprijeđenje saradnje sa pravnim i fizičkim licima od značaja za razvoj turizma;
- Pružanje podrške održavanja tradicionalnih kulturnih manifestacija;
- Koordinacija aktivnosti na polju smanjenja sive ekonomije;
- Organizovanje posjeta studijskih grupa i pojedinaca od značaja;

Nerealizovane aktivnosti:

- Organizovanje XII atletsko rekreativne trke „Plav - Gusinje“;
- Organizovanje sajma domaćih proizvoda i tradicionalne hrane „Dobro. Bolje. Domaće“;
- Organizovanje obuke stranih jezika za zaposlene u ugostiteljstvu;
- Organizovanje „MTB“ biciklističke trke;

PETNJICA

- Organizovanje događaja „Bihorsko kulturno ljeto“ (održani brojni kulturni i sportski sadržaji);
- Organizovanje festivala izvornog stvaralaštva (učesće 8 folklornih društava iz naše zemlje, Bosne i Hercegovine, Srbije i Turske);
- Organizovanje jubilarne XX manifestacije „Dani dijaspore“;
- Organizovanje „Džipijade“ (manifestacija je održana u saradnji sa Džip klubom Bihor i uz učesće velikog broja učesnika iz zemlje i inostranstva);
- Organizovanje sajma domaće radinosti;

Nerealizovane aktivnosti:

- Organizovanje foto konkursa i izložbe fotografija;

Napomena: *Realizacija aktivnosti se očekuje do kraja t.g.;*

- Organizovanje dječijeg maskenbala;

Napomena: *Zbog nedostatka finansijskih sredstava nije realizovano u obimu kako je bilo planirano.*

ANDRIJEVICA

Nerealizovane aktivnosti

Organizovanje sledećih događaja: Dani paraglajdinga; Dani pčelara; „Limska regata“, Vidovdanski noćni turnir u malom fudbalu; tradicionalni narodni sabor za Dan državnosti Crne Gore; "Dani maline";

revijalno takmicenje u cross country letenju (paraglajding), biciklističke trke „Kup Vasojevica" i smotra izviđača Kralje;

Napomena: *Opština nije imala finansijskih sredstava da realizuje planirane aktivnosti.*

ŠAVNIK

- Uređenje prostora oko kanjona Nevidio (akcija čišćenja, nabavka info tabli, postavljanje sitnijeg inventara i sl.);

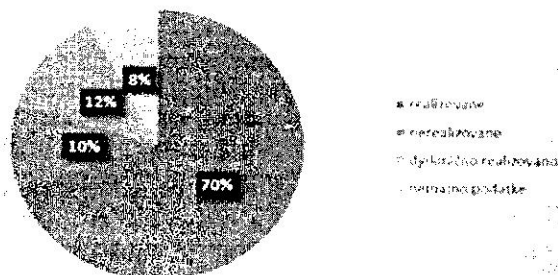
Realizacija dodatnih/ostalih aktivnosti: prijavljivanje boravka gostiju, promovisanje potencijala opštine, pružanje informacija posjetiocima, anketiranje turista i dr.);

Izrada i promocija digitalne mape na kojoj će biti prikazani značajni lokaliteti Opštine, ugostiteljski objekti, smještajni kapaciteti, što će omogućiti turistima da lakše upoznaju potencijale grada, kao i izrada informativno propagandnog materijala koji sadrži opise važnih lokacija opštine.

Rezime: Status realizacije aktivnosti na nivou opština u Sjevernom regionu:

Grafik 5

Sjeverni region

Kako je prikazano na Grafiku 5, od ukupno 128 planiranih aktivnosti na nivou Sjevernog regiona:

- realizovano je 70%,
- nije realizovano 10%,
- nema podatke za 12% aktivnosti.

6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Shodno podacima o ostvarenom turističkom prometu u kolektivnom smještaju (hoteli i slični objekti) za prvih devet mjeseci 2022. godine, kao i podacima Centralne banke Crne Gore o prihodima u turizmu za prva tri kvartala, može se konstatovati da je **turistička privreda Crne Gore ostvarila bolje rezultate u odnosu na rezultate koji su ostvareni prošle godine u istom periodu.**

Prema zvaničnim podacima MONSTAT-a u kolektivnom smještaju u prvih devet mjeseci registrovano je 987.524 turista (56,26% više u odnosu na isti period 2021. godine) i 3.838.251 noćenja (43,66% više u odnosu na devet mjeseci prethodne godine). U odnosu na rekordnu 2019. godinu realizovano je 91,51 % kada je u pitanju broj turista i 91,63% noćenja.

Prihodi od turizma za period januar – septembar 2022. godine, shodno preliminarom izvještaju Centralne banke Crne Gore, godine iznosili su 916 miliona eura. U odnosu na 2021. godinu za isti period bilježi se povećanje od 30%.

I pored činjenice da su prvi turisti počeli da dolaze već početkom aprila, **najveći broj realizovanih noćenja ostvaren je tokom juna, jula i avgusta, i to oko 67% noćenja.** Takođe, **broj realizovanih noćenja u šest primorskih opština, predstavlja veliko učešće, od čak oko 89% u ukupno ostvarenim noćenjima u kolektivnom smještaju u svim opštinama u Crnoj Gori.** Navedeno ukazuje na činjenicu da je i dalje visok stepen sezonalnosti u poslovanju turističke privrede, shodno čemu **treba preduzimati intenzivnije radnje i aktivnosti na diverzifikaciji turističkog proizvoda i globalnoj promociji destinacije.**

Imajući u vidu navedeno, a u pravcu stvaranja uslova za produženje sezone uz unapređenje turističkog ambijenta, kao i u cilju dostizanja većeg stepena realizacije planiranih aktivnosti, u narednom periodu **potrebno je preduzimati dodatne inicijative u pravcu:**

- pojednostavljenja tenderskih procedura;
- unapređenja koordinacije rada nadležnih institucija (nosilaca realizacije aktivnosti), kako na državnom tako i na lokalnom nivou,
- iznalaženja modela za efikasnije korišćenje sredstava iz EU i drugih fondova,
- intenzivniju promociju destinacije na visoko-platežnim emitivnim tržištima, a na bazi koordinisanih aktivnosti između NTO CG i lokalnih turističkih organizacija.

Takođe, posebno je važno istaći potrebu za **preduzimanjem aktivnosti na planu podizanja nivoa svijesti o značaju turizma i posvećenosti u obavljanju djelatnosti svih institucija,** posebno onih koje na indirektan način doprinose formiranju ukupnog turističkog proizvoda, a time i njegovog kvaliteta, odnosno nivoa konkurentnosti turizma Crne Gore na međunarodnom tržištu.

U pravcu smanjenja sezonalnosti i regionalne neujednačenosti na nivou države, **nužno je povećanje broja smještajnih kapaciteta visoke kategorije, posebno u sjevernom dijelu, kroz izgradnju novih objekata ili rekonstrukciju postojećih.** Takođe, **potrebno je osmišljavanje i stvaranje novih sadržaja, odnosno proizvoda,** čime bi se postojeća turistička ponuda dodatno obogatila i bila privlačna širokoj lepezi turističkih ciljnih grupa. Unapređenjem kvaliteta ponude hotelijera i ostalih pružaoaca turističkih usluga, **osmišljavanje novih manifestacija i sadržaja u pravcu privlačenja turista u pred i post sezoni, stvaraju se uslovi za duži boravak turista i njihove potrošnje,** što donosi brojne benefite državi koji se ogledaju kroz veću zaposlenost, smanjenje sezonalnosti, diverzifikaciju ponude, veće ukupne prihode, a posljedično tome i bolji standard stanovništva i veće satisfakcije turista.

Pored činjenice da je, kroz zajedničke aktivnosti Vlade, lokalnih samouprava, turističke privrede i drugih subjekata, sinergijski djelovano na rješavanju problema koji su bili identifikovani tokom odvijanja sezona u prethodnom periodu, i dalje se suočavamo sa istim. Takvo stanje obavezuje sve uključene subjekte da preduzmu aktivnosti na eliminisanju problema u maksimalno mogućoj mjeri i

tome treba posvetiti pažnju i napore do dolaska prvih turista u pred-sezoni naredne godine. Cilj kojim se teži je dalji turistički razvoj baziran na postulatima održivosti uz stvaranje uslova da Crna Gora postane cjelogodišnja turistička destinacija, u kojoj će turisti boraviti duže i trošiti više.

Ključne riječi

U ovom radu prikazano je kako se može povećati broj turista koji dolaze u Crnu Goru, ali i kako se može povećati broj dana boravka turista u Crnoj Gori. Cilj ovog rada je istražiti kako se može povećati broj turista koji dolaze u Crnu Goru, ali i kako se može povećati broj dana boravka turista u Crnoj Gori.